Proletari din toate țările, uniți-vă !

33 (446) ANUL IX VINERI 16 VIII 1974

CRONICA

săptămînal politic - social - cultural • 10 pagini - 1 leu

Editor: Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Iași

ÎNDRĂZNEALĂ ȘI PERSEVERENȚĂ

Președintele României socialiste, – secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a întîlnit iarăși cu un grup de exponenți ai tagmei scriitoricești. Nu mai este nevoie să subliniem că asemenea întîlniri periodice cu oamenii de artă și cultură, ca și cu cercetătorii și realizatorii din domeniul științei și al tehnicii, intră în programul obișnuit de lucru, în stilul de muncă atît de dinamic și de eficient pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu și l-a impus, dînd tuturor pildă de abnegație și de devotament patriotic.

A fost și de data asta unul din acele dialoguri care reflectă încrederea și dragostea între conducerea partidului și statului nostru și masa cetățenilor pe care, cel puțin pe plan sufletesc, scriitorii caută s-o reprezinte și o reprezintă, adesea, cu cinste și cu talent.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a dovedit în repetate rînduri un autentic iubitor de literatură, un inspirator și proteguitor al artelor, un îndrumător lucid și avizat al creației.

La o altă întîlnire cu creatorii de artă, în februarie 1971, secretarul general al partidului arăta că „alături de realizările care au îmbogățit și înfrumusețează chipul patriei, înfăptuirea cea mai mare, cea mai de preț, este făurirea omului nou, a conștiinței înaintate a muncitorilor, țăranilor și intelectualilor". E firesc ca acești oameni noi să se regăsească în operele de creație, „pentru acești oameni trebuie scris, compus, pictat și sculptat". Apreciind realizările obținute pînă în prezent, în domeniul literaturii contemporane, tovarășul Nicolae Ceaușescu a cerut de data aceasta mai multă *îndrăzneală și perseverență* în abordarea problemelor majore ale realității noastre socialiste, în înfățișarea tradițiilor glorioase ale partidului și poporului nostru, ale luptei revoluționare pentru libertate și dreptate socială, pentru o viață mai bună.

Îndrăzneala și perseverența în creație presupune cunoaștere profundă a mutațiilor în conștiința contemporanilor, presupune înțelegerea marilor transformări ale societății românești pe drumul dezvoltării ei multilaterale. *Îndrăzneală*, înseamnă abordarea, cu curaj civic, din punctul de vedere al intereselor societății noastre, a problemelor majore cu care este confruntată istoria noastră prezentă, în contextul marilor probleme ale umanității actuale. De aceea, *îndrăzneala* în creație se conjugă cu convingerile ferme care îl așează pe creatorul de artă în fața maselor de cititori și spectatori. Scriind despre trecut sau despre viitor, scriem pentru contemporanii noștri, pentru conștiințele semenilor noștri care vor să găsească în operele de artă prilejuri de elevație spirituală, de formare a unui univers sufletesc propriu celui mai înalt umanism. *Perseverența* cerută oamenilor scrisului își găsește temeiul în aceleași convingeri civice și patriotice care, însuflețind talentele autentice, originale, ne pot defini în ochii întregii lumi. După cum nu poate fi nimeni interesant, în planul universalității, fără a fi mai întîi național ,adică fără a exprima spiritualicește poporul în mijlocul căruia s-a dezvoltat, tot așa nu se poate concepe creația unor opere demne de a intra în patrimoniul spiritual al națiunii fără a da expresia relațiilor noi ce s-au ivit și se consolidează în societatea noastră.

În legătură cu aceste exigențe sporite ale literaturii de astăzi, apare într-o lumină tot atît de limpede importanța criticii literare militante. Tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a referit și de data aceasta la cerința combaterii acelor lucrări lipsite de orizont ideologic și de valoare artistică, ca și a unor tendințe negative, a unor idei confuze sau eronate.

Întîlnirea secretarului general al partidului cu reprezentanții scrisului contemporan constituie încă o manifestare a solidarității noastre cu tradițiile înaintate ale culturii românești, a unității în spirit și în aspirații a tuturor creatorilor țării noastre devotați supremelor interese de azi și de totdeauna ale patriei socialiste.

CRONICA

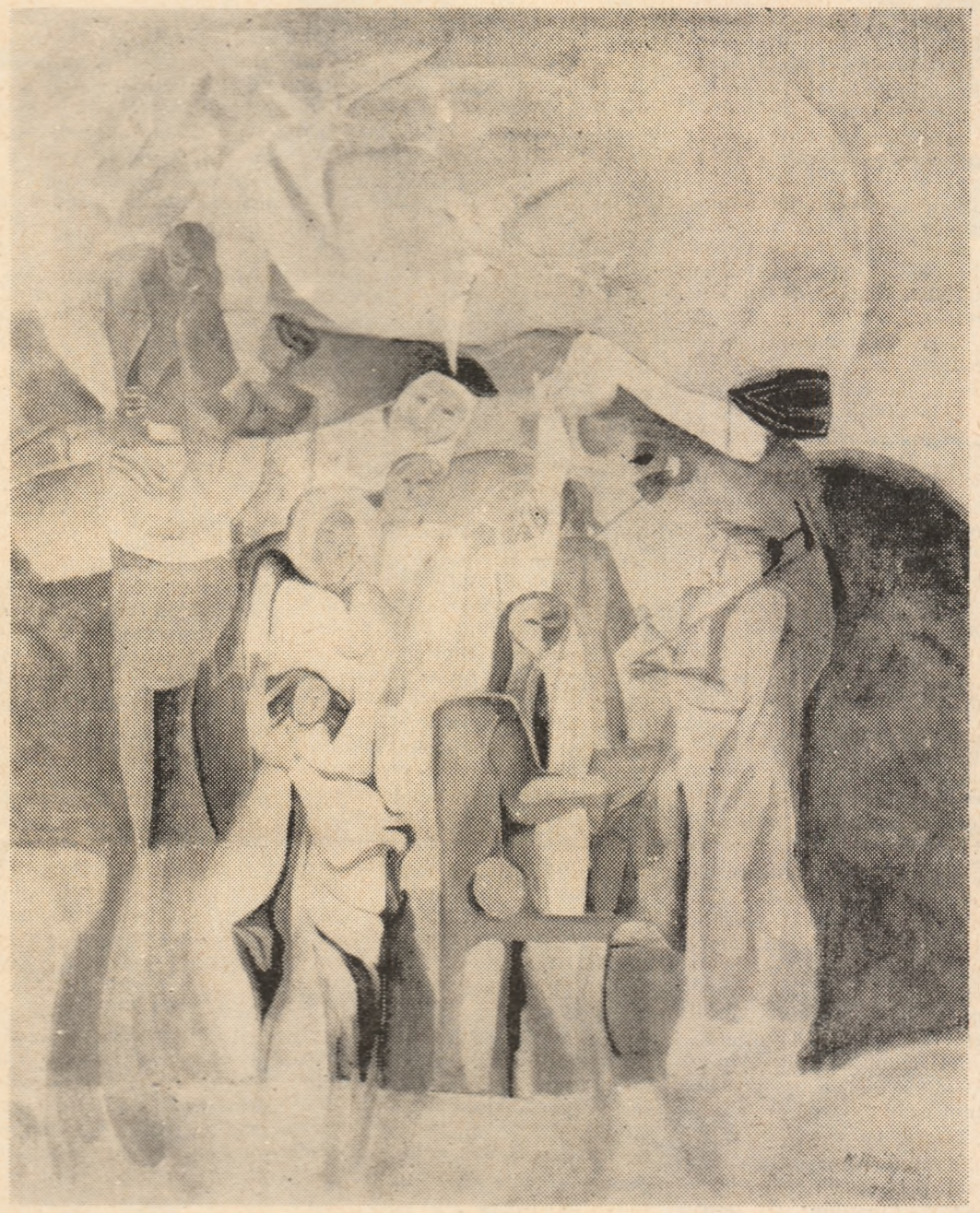

N. MATYUS: „Spre lumină"

August 1944:

ROMÂNIA LA ORA INSURECȚIEI

După 6 septembrie 1940, data instaurării sale, regimul militaro-fascist nu s-a caracterizat **nici un moment** prin stabilitate socială, politică sau militară. În toată această perioadă, cînd pe teatrele de operațiuni ale marii conflagrații s-au înregistrat primele eșecuri de proporții ale armatelor „axei", bazele dictaturii militaro-fasciste, și așa șubrede, au început să fie grav subminate, pentru ca în cursul anului 1944 regimul să se afle în cea mai profundă criză generală. Pentru cabinetul mareșalului I. Antonescu, anul 1944 a corespuns unei **izolări politice complete**, interne sau externe. Agonia regimului militaro-fascist a constituit un factor obiectiv și real de care vor căuta să profite la maximum forțele patriotice interne în frunte cu P.C.R. în cadrul preparativelor intense, desfășurate în vara anului 1944, în vederea declanșării insurecției.

Așa după cum este bine cunoscut, vara anului 1944 a înregistrat succesul deplin al **politicii de alianțe** promovată cu consecvență și clarviziune de către comuniști încă de la instaurarea dictaturii. Pornind de la faptul că în lupta contra dictaturii și a războiului trebuiau coalizate toate forțele politice interne, patriotice și nefasciste, P.C.R. a obținut înfăptuirea succesivă a acestui comandament major prin constituirea **Uniunii Patrioților** (1942), **Frontului Patriotic Antihitlerist** (1943), **F.U.M.** (1944), iar, în final, a **B.N.D.** (20 iunie 1944). În vederea atingerii aceloraşi scopuri, în 1943—1944 s-au întărit contactele P.C.R. cu armata și Palatul. Principal partizan al reunirii forțelor interne, P.C.R. și-a consolidat poziția de lider al Rezistenței antifasciste o dată cu impunerea **planului său** de pregătire și dezlănțuire a insurecției. Acest lucru s-a petrecut în cadrul unei ședințe secrete ținută în noaptea de 13—14 iunie 1944 într-o casă conspirativă a partidului din București (Calea Moșilor 103). Desfășurată în prezența reprezentanților P.C.R., Palatului și armatei, reuniunea a aprobat planul insurecțional prezentat, în numele conducerii comuniste, de către tovarășul Emil Bodnaraș. Totodată, s-a hotărît crearea unui „comitet militar", care să coordoneze preparativele în vederea declanșării insurecției. În discuția acestui comitet, reprezentantul P.C.R. a adus, la 25 iulie 1944, o listă cuprinzînd problemele fundamentale ale acțiunii proiectate, dintre care urmau să-și afle o soluționare grabnică :

Gh. BUZATU

(continuare în pag. 8)

AI. ANDRIESCU

HARALAMBIE ȚUGUI:

Lîngă vetrele sacre

Ultima carte a lui Haralambie Țugui **Lîngă vetrele sacre**. Editura „Junimea", 1974, amintește prin compoziție — asemănarea este deci strict formală și întîmplătoare — de volumul **Hanibal** al lui Eugen Jebeleanu. Primul ciclu, **Semn de putere**, reunește o sumă de poeme în care poetul preamărește patria. Celelalte două cicluri, **Valea cu dor** și **Niște năluci de cuvinte**, grupează poeziile cu un caracter intim, separate tematic: poeme de dragoste, pe de o parte, și mai multe meditații pe faimoasa temă a labilității timpului, în final. Se inversează oarecum ordinea din **Hanibal**, trecerea nemaifăcîndu-se de la ciclul erotic și elegiac spre ceea ce autorul volumului numea **Parabole civile**, ci invers. Spre deosebire de Eugen Jebeleanu, poet liric în toate versurile volumului citat — confesiunea civică și cea intimă încorporîndu-se într-o trăire la fel de profundă și de personală, Haralambie Țugui rămîne, de multe ori, la declarația exterioară. Se vede prea adesea, în **Lîngă vetrele sacre**, că autorul este dominat de prestigiul temelor abordate. Poezia se transformă uneori, din această cauză, într-o simplă ilustrare deliberată a temei, versurile nereușind să transmită la suprafață un sunet interior întotdeauna distinct.

Haralambie Țugui caută „semnul de putere" în solul patriei. Această idee, care amintește într-un fel de mitul lui Anteu, o întîlnim în mai toate poeziile primului ciclu: „Izvor de neam, / cîmp însorit cu veșnicie, / întins din mine către infinit — / de cînd port cerul sprijinit pe frunte!... / Pămînt de patrie și cer de patrie și apa / de patrie, curgînd prin ochiu-mi sprinten / ecouri totdeauna vii ca sîngele / pulsat de fiecare clipă-n trup, / semețe arcuiri de brațe-n dimineți / ca niște viaducte lungi de soare, / popasuri lîngă tîmplele iubitei / ritmînd cadența viitorului în visuri, / și zîmbete și lacrimi și muguri și morminte / și leagăne și racle și rane și avînturi, / cu-nțelepciunea pietrei, întreagă, milenară — / cu sinea mea deschisă pe zare ca o poartă" (**Patriei**). I se poate reproșa autorului tendința unei supralicitări verbale: „Din anotimpuri fragede, sfioase, / venind ca un lăstar rămîn în tine pururi, / să înflorescă și fructă să devin, / să mă cuprind în vasta contopire / a rodului cu glia. Tu, matricea / sîngelui rațiunii de a exista". Același consum excesiv de cuvinte ne întîmpină și în alte poeme: **Strălucitoare umbre, Poem de iarnă, Poem votiv, Lîngă vetrele sacre etc.** Ne-am aștepta atunci să-l vedem pe poet pus la adăpostul largilor construcții interogative și exclamative, care abundă în poeziile primului ciclu, măcar în versurile mai pronunțat autobiografice. Ne înșelăm această așteptare și numai că autorul reușise, altădată, în volumul **Luminile zilei** de exemplu, să înnoade fericit cu poezia lui Coșbuc și Goga în evocarea locurilor și chipurilor copilăriei, într-un tradițional cadru naturist și bucolic. Constatăm, de data aceasta, că autobiografia lirică nu se mai încadrează la fel de bine peisajului (**Meleag natal, Penumbră**). Lipsite parcă de sentimentul locului, versurile plutesc cîteodată în constatări prea generale: „Nu mă întrebați cînd am plecat sau cînd / am venit aici printre voi! / Aș putea să vă spun că astăzi sau ieri / dar Veșnicia m-ar da de gol. / și eu sînt dușmanul de moarte al minciunii. / Dacă am fost vultur sau dacă am fost vînt / sigur nu pot să știu. / însă mi-au rămas niște nesfîrșiri în privire, / rotindu-se ca sub zborul vulturilor, / și o sete de drum veșnic neogoită / precum vîntul meu din Țara de Sus" (**Ipostază**). Nici din alte amintiri autorul nu scoate o cutremurare lirică mai profundă (**Brațe deschise**). Interesul pe care îl trezește primul ciclu al volumului **Lîngă vetrele sacre** nu depășește didactica cetățenească: „Pe ticălos să-l țintuiești la stîlpul infamiei, / celui drept sărută-i mîinile și picioarele; / mincinosului dacă-i tai limbile otrăvite, / ziua și noaptea fi-vor mai limpezi. / Egoistului arată-i chipul / în toate oglinzile inimilor curate, / să se vadă mai bine, să-și asculte / labele de cîrtiță întuneric scurmînd. / Lașul nu are alt leac decît / acela de a fi lăsat singur în foc sau în apă; / cugetul său, totdeauna ascuns, / e ca un liliac cu hruba în spate. / Vicleanului să i se pună pe frunte / semnul scorpionului, frumos gravat / încît și luna din cer să-l privească / după cuviință, cu mare grijă..." (**Codex**). Versurile acestea amintesc de poezia gnomică arghezziană.

In celelalte două cicluri ale volumului (**Valea cu dor** și **Niște năluci de cuvinte**) poetul vorbește despre o dragoste crepusculară: „Luminează-mi dragoste, iară și iar!... / Îți voi da întreg sîngele meu, / toată înfrunzirea și desfrunzirea / acestui arbore al trupului neadormit / fremătînd prin porii pămîntului. / Ți-am fost crinul imaculat și ți-am fost / patima cu arome și lut; / am ars în gheena ta ca un rug al ispășirii; / strigat-am spre aștrii morții cu ochii tăi: luminează-mă dragoste, iară și iar!..." (**Ca un strigăt**). Versurile de dragoste fac loc, foarte repede unei meditații despre neîndurătoarea scurgere a timpului: „Vom răscoli / nisipul cu ochii căzuți, cu memoria oarbă, / adulmecîndune respirațiile poate visînd / un sărut infinit al durerii / de-a nu mai fi decît amintirea / (ah! pedepsitoarea și sacra amintire)/ poate cu trupul rezidit într-o algă uitată / soare spunînd și lună spunînd / în briza de sînge a timpului, neogoita" (**In briza de sînge**). Dacă în **Luminile zilei** suspinul era mult mai discret, repede înăbușit de decor, sentimentul de dragoste contopindu-se, adesea, cu acela al naturii, în circuitele ei veșnice și într-un senzualism inocent, în poemele din **Vetrele sacre** numai arareori, în versuri izolate, mai apar aceste note. In **Chemarea duhului pădurii**, dar ar putea fi invocate și alte exemple, se vede clar acest transfer al interesului poetului de la poezia erotică propriu-zisă la o elegie a vîrstei: „Cu șapte luceferi de trifoi-caprifoi / chemam în amurg duhul pădurii, / să ne toarne pe frunți un mir bun / și izbăvitor de tristețe, / apoi să ne ducă în mantia lui / pînă jos, în cetate. / Și nu era piatră / care să nu-ți șoptească numele; / și nu eram pe pămînt decît tu și eu. / / Dar anii / ah, anii aceia ca niște luceferi de trifoi-caprifoi / cum se trecură în fum... / Și duhul, duhul pădurii / vindecînd pietrele de tristețe, / poposind cu noi lîngă căpițe de fîn, / alergînd cu noi pe malul rîului / pînă se făcea noapte / în veșnicie și-n noi... / / Deatunci repetăm într-una: / duhul pădurii, duhul pădurii!" (**Chemam duhul pădurii**). Această imagine a unei iubiri caste, învăluită în nostalgii naturiste („Ne-am iubit frumos, îngerește / ca iarba ce-n pajiște crește") suportă cu greu locvacitatea: „și-am rămas cu sfintele, clarele / priviri ale mamelor ce ne-au dat soarele, / să-l strigăm în lume... Păcat / că vine vaierul iernii, turbat" (**Avuție**). Ultimul ciclu al volumului nu se deosebește substanțial de al doilea decît prin intenția, declarată mai deschis acum, de a da prioritate meditației despre timp. Dacă în ciclul anterior dragostea era chemată să materializeze ideea trecerii, în **Niște năluci de cuvinte** autorul preferă declarația directă (**Carusel, Ore tîrzii, Spre sfîrșit, Aeternitas**). Poetul caută mereu, în corespondențele cu natura, ilustrarea stărilor sufletești de care se lasă învăluit: „Aici doar ploile și vîntul mă mai rețin / de la trecerea marelui, nedefinitului hotar... / Vine o zi / trece o zi / și toate se amestecă printre cuvinte ca niște pietre / cu care ai vrea să zidești curgerea, / ca niște sălcii scorburoase, bătrîne, / venind tocmai din copilărie după glasul său. / A țipat vreun cocor? / sau fost-a doar simplul oftat al unei umbre, / fuga incertă din timp, șarpele casei / bucuros căți măsoară pașii din nou / cu ornicul său de aur albastru?" (**Peste aceste coline albastre**). Inrobit unor scheme raționale, poetul scrie, de fapt, antielegii, cum sigur mărturisește într-un titlu (**Antielegie**).

Lipsit de marile elanuri romantice, deși aparent sîntem lăsați să înțelegem că de aici își trage substanța lirică, Haralambie Țugui scrie o poezie a amintirilor nostalgice și a sentimentelor delicate. Incercarea de a depăși acest hotar, care-l afirmă ca poet liric discret al iubirii dispărute și al pămîntului natal, se face sub amenințarea discursivității.

EVOLUȚIA PROZEI

Poziția lui Eugen Simion față de proza actuală cunoaște un sentiment al ierarhizărilor și clasificărilor: de la Geo Bogza la Nicolae Velea, criticul vorbește de proza poetică, de analiză, fantastică, de realismul psihologic, artistic și vizionar, de romanul pitoresc și baroc, de eseul romanesc. Esențial este că din aceste micromonografii consacrate fiecărui povestitor sau romancier se naște ideea că proza românească are o existență inconfundabilă, o evoluție. Romanul, mai ales, și-a cucerit un spațiu în timp, un drept inatacabil de a da tonul. Să reținem, și aici, modul exemplar în care Eugen Simion analizează proza românească. Studiul critic impresionează prin profunzimea intuițiilor, prin finețe și o extraordinară capacitate de a formula, de a fantaza în chip călinescian. Ce ne spune criticul despre proza românească de astăzi? Ideea mai profundă care se desprinde din analizele lui Eugen Simion e că avem valori epice excepționale, că evoluția prozei, de care vorbea E. Lovinescu, s-a produs; că un Marin Preda e cel mai mare romancier de astăzi. Critica prozei lui Eugen Simion se remarcă prin obiectivitate, voluptate neascunsă de a redescoperi teme, semne, simboluri. Frecventarea criticii franceze moderne a lăsat fecunde urme în metoda și stilul rafinat al criticului. Sincronizarea n-a fost numai de limbaj, de tehnică, ci și de afinitate, de temperament. Vorbind despre proza poetică a lui Geo Bogza, Eugen Simion este fascinat mai întîi de înfățișarea dacică, sadoveniană, a **omului** și, de aceea, îi face un memorabil portret: „Omul însuși are o înfățișare ieșită din comun. Masiv, de o înălțime ciclopică, el pare, cînd merge pe stradă, venit din altă lume. E de o tăcere violentă, uneori un munte de tăcere, ca Sadoveanu. Cînd vorbește, oficiază. Nu are nici o însușire pentru a fi orator. E însă, fără îndoială, unul din oratorii cei mai seducători. E un secret al vocii lui subțiri, tărăgănate, o intonație moale de adolescent întîrziat în altă vîrstă. Seducția discursurilor stă, poate, în ceea ce aș numi ridicarea amănuntului la puterea astrală. În a privi totul, cum a spus el însuși odată, din perspectiva **Sirius**". Geo Bogza e „un Blaise Cendrars al naturii, o conștiință tragică, într-o perpetuă stare de alertă". Zaharia Stancu e în proză un „realist dur și liric elegiac", manifestînd instinctiv o indiferență față de „ideea de metodă, compoziție". Romanul **Ce multe te-am iubit** e „jurnalul unei obsesii", „o elegie pură și înaltă". Monografic este analizată opera lui Marin Preda, romancier pentru care Eugen Simion are o neascunsă slăbiciune. Sînt analizate nuvelele, romanele, eseurile, cu totală participare afectivă și critică. Eugen Simion fixează spațiul epic inconfundabil, pe care l-a cucerit și consolidat în proza noastră Marin Preda. E un spațiu fecund care a rămas să dureze și să ofere criticii, și încă prea multă vreme, teme de referință și interpretare. Cunoscător adînc al operei, al filozofiei ei, Eugen Simion răspîndește în analiză foarte multă imaginație, o evidentă putere de construcție critică. Prin acest studiu Eugen Simion ne lasă impresia că Marin Preda domină, și nu de ieri, de azi, literatura epică românească.

Nuvelele lui Marin Preda, ca și acelea ale lui Liviu Rebreanu, anunță capodopera. Pentru Eugen Simion, **Intîlnirea din pămînturi** e relatarea unei „cavalerii rusticane" în peisajul dunărean, cu mijloacele prozei de analiză". Pațanghel „e un moș Nichifor Coțcariul al cîmpiei dunărene". Modelul, natura moromețiană se formează încă din aceste nuvele și povestiri. Romanul citadin e pentru Marin Preda nu numai un „experiment consimțit", ci și o polemică cu ideea, mai veche, care mai face și azi carieră, că scriitorul care vine din mediul rural nu e în deajuns de „pregătit", de disponibil, pentru temele și problemele orașului. Marin Preda infirmă, prin **Risipitorii, Intrusul** și **Marele singuratic**, ideea. Eugen Simion analizează romanele nu în comparație cu **Moromeții**, ci în raport cu progresul estetic al romancierului român. **Risipitorii** este „romanul unei familii și, lucru nou la Marin Preda, romanul **unui sentiment**". E un roman al **timpului psihologic**. **Marele singuratic** este un roman „ideologic", un „roman al soluțiilor de viață, al ideii de istorie, societate și al relațiilor dintre individ și aceste noțiuni. E și un roman de familie, de dragoste, „o povestire polițistă".

Proza de analiză este reprezentată de Nicolae Breban și Augustin Buzura. Primul e obsedat de cîteva teme. Vocația adevărată a lui Nicolae Breban este aceea a unui constructor de mare forță. O dezvoltare foarte mare o are la noi eseul romanesc (Al. Ivasiuc, Paul Georgescu). Nu sînt amintiți Mircea Ciobanu și Dana Dumitriu.

Un roman de excepție, excelent interpretat, e **Principele** lui Eugen Barbu. Eugen Simion vede în această construcție epică nu numai umbra modelelor, ci o **parabolă**, o tratare fără mănuși a fanariotismului. Eugen Simion închide uneori o operă și un scriitor într-o singură formulă. Identitatea și valoarea estetică a creației lui Eugen Barbu nu e de descoperit numai în **Principele**. E riscul studiului fragmentar, ridicat pe o singură operă. Sub formula: **realismul artistic și vizionar**, Eugen Simion analizează creația lui Fănuș Neagu, Ștefan Bănulescu și Dumitru Radu Popescu. Literatura lui Fănuș Neagu e „aspră, vitală, dominată de fapte și cu toate simțurile la pîndă". Fănuș Neagu are „un simț extraordinar al concretului, capacitatea, altfel spus, de a da iluzia vieții, și de a crea destine memorabile, prin înregistrarea exactă și rapidă a gesturilor critice. La Ștefan Bănulescu, „**Arta** înceată, fraza ceremonioasă, strînsă bine pe trupul simbolului, limba păstoasă și aluzivă sînt, într-adevăr, lucrurile ce se văd numaidecît în aceste povestiri unde e vorba de o lume care, folosind un limbaj pe care îl înțelege, lasă totuși impresia că trăiește în alt timp și se mișcă după alt ritm". Satul lui Dumitru Radu Popescu e spațiul în care „se petrec tragedii shakespeariene".

Conceptul de fantastic e supus unui sever examen: i se recunosc anumite valori, i se neagă altele, dar în concluzie, Eugen Simion cade de acord cu ideea că „...numai realiștii pot crea un fantastic adevărat". Proză fantastică cultivă la noi Emil Botta, A. E. Baconsky, Romulus Vulpescu, Iordan Chimet. Lista nu e completă. Povestirile lui Emil Botta din **Trîntorul**, „trăiesc într-un regim imprecis de fantasticitate, mister și halucinantă senzație a realului". Ideea odată avansată, urmează susținerea ei prin analize convingătoare, într-un limbaj tributar uneori, prozei comentate. Concluzia se desprinde însă, în final, cu precizie: „Proza lui Emil Botta, e, pe scurt, un monolog în fața oglindei. Nota ei de teatralitate dă un aer inactual, însă impresia e superficială: adevărata ei substanță o dă intuiția mecanismului tragic al inadaptării, a actului de a trăi, înțeles în dezolanta lui inocență".

Proza românească în viziunea lui Eugen Simion cunoaște un proces de evoluție: de la realismul obiectiv, la realismul psihologic, vizionar. Romanul trece prin apele purificatoare ale unei dezvoltări fertile, înnoindu-și formulele și temele. Evoluția prozei, respectă, în mare, ideile lui E. Lovinescu.

Zaharia SÂNGEORZAN

anul XXX

STRAIUL DOMNIȚELOR

un reportaj de BORIS CRĂCIUN

Mi-am petrecut copilăria în vatra satului, așezare umană străveche unde s-a statornicit rădăcina durabilă a neamului. Imi place cum arată casa strămoșească, acoperită cu draniță, înconjurată cu prispă de lut; îmi place să privesc bătătura, ocolul vitelor, gardul cel de nuiele, grădina explodînd de verdeață. Din cînd în cînd, se aprinde dorul în sufletul meu și purced într-acolo degrabă

In timpul din urmă însă, „făt-frumosul" din mine are surpriza de a găsi „domnița" tot mai chipeșă, cu straie împrospătate și salbe scumpe. Și nu-i de mirare cum arată; a avut destui ani buni să-și adauge podoabe pe măsura frumuseții

O seară la Schela

De la Iași, făcusem drum lung prin Tg. Bujorului, patria viilor și pădurilor de salcîmi. Oprisem lîngă un lan de floarea soarelui, la o stupină. Prisăcerul ne oferise un fagure proaspăt, în care albinele agonisiseră nectarul florilor. Apoi ne-am călătorit în jos, poate pe vechiul șleau al poștalioanelor

— Gata, am ajuns!

Șoferul oprise la o parcare, în fața unei farmacii cu firmă de neon. Geam mare, cupa și șarpele.

— Sîntem la Galați? am zis.

— Nu, la Schela.

Am coborit. O linie de asfalt (3 km lungime!), trotuare din beton, un bloc elegant și alte clădiri [illegible], ca-ntr-un orășel. Abia cînd am zărit casele de țară, ne-am dat seama că, într-adevăr, am descins într-o așezare comunală.

Ne-am trezit plimbîndu-ne pe șosea, pentru a reține temeinic imaginile. Conducătorul obștei era încă la primărie. Seara nu-l alungase acasă. Ascultam cuminți șirurile de cuvinte ale primarului Ion Ungureanu, un bărbat scund, cu grai limpede și minte ageră:

— Trăiesc și muncesc la Schela de cînd mă știu. Străbunii mei or fi [illegible] primii pămîntul, ca să scoată țițeiul. E singurul loc, de pe plaiuri gălățene, unde s-a exploatat petrolul. De la acea schelă, și numele satului... (Deja s-a întunecat și luna ne zîmbește frumos de după limbile plopilor). Ocupația actuală a locuitorilor noștri nu se leagă de extragerea țițeiului. Nici gînd. Cultivăm ogorul și creștem animale. Asta în general, pentru că de la noi pleacă zilnic spre Galați nu mai puțin de 500 de săteni navetiști, muncitori siderurgiști și constructori de nave. Viețuim în umbra combinatului, aflat doar la zece kilometri, în linie dreaptă... (De aici nu se vede colosul industrial de pe Platforma titanilor, dar primarul întinde mîna înspre sud, de parcă ar simți între degete locul amplasării combinatului). Ați venit la noi ca să aflați cum se face de-am ieșit pe primul loc în întrecerea dintre satele țării. Intrecerea asta e după fapte. Se bazează pe vreo 40 de indicatori. Nu-i de șagă, zău. La urmă se trage linie și cîștigă comuna care stă mai bine. Ei, de data asta am cîștigat! Cu producțiile ne putem mîndri, ca și cu așezămintele construite în anii din urmă: blocul, farmacia, centrala termică, apoi sediul nou al cooperativei — aproape gata, ca să nu mai vorbim de magazinul universal cu etaj sau grădina cu creșă, pe care ne zorim să le isprăvim. Avem rețea de apă și canalizare, șosea asfaltată, cu trotuare și poduri betonate; avem case arătoase, aranjate la linie, comuna fiind în întregime sistematizată... (Primarul vorbește aprins; subiectul îl pasionează. Cum văd eu viitorul Schelei? Ușor de răspuns. In fiecare an să-i adăugăm gospodărește straie noi, pînă o să devină așezare urbană. Avem ambiția ca, pînă în 1990, să ne numărăm și noi printre cele 300 — 400 centre orășenești amintite în Proiectul de Directive ale Congresului al XI-lea.

Ochii îi sclipesc în bătaia lunii. Credea în ce spune, așa cum credea în tot ce a realizat. Intr-un tîrziu i-am strîns mîna și-am luat-o prin noapte spre Independența. Un drum de țară ne urca pe spinarea dealului. In urmă, liniile de becuri ale satului vizitat, rînduite geometric sub cupola lunii. Acolo jos, a rămas localitatea care are ambiția viitorului...

Adăugiri la o monografie

Trenul ne lăsase atunci, după război, într-o gară pustie. Seară posomorîtă, frig de toamnă tîrzie, noroi pînă la genunchi. In noaptea aceea, am dormit la primărie, pe niște mese. Tata m-a sculat dimineață și m-a pus să privesc pe fereastră. Aveam doar cîțiva anișori, însă imaginea aceea n-am s-o uit niciodată. O toloacă imensă, desfundată, năpădită de ierburi uscate, iar mai departe un castel în ruină. Este cea dintîi amintire despre satul meu de adopțiune, unde părinții se mutaseră cu slujba.

Așezarea unde am descins nu era alta decît Ruginoasa. Arăta ca o porumbiște vînzolită de grindină. Cu vremea, după năpastă, localnicii au refăcut totul din temelie. Pot spune că am crescut odată cu zodia cea nouă a satului, am văzut cum se înalță casele, cum cresc pomii. Anii cei dulci ai primei tinereți acolo i-am trăit. Iar dragostea înfiripată s-a topit mai apoi, în slovele calde ale unui volum monografic.

Nu de mult, aflîndu-mă iarăși în satul palatului lui Cuza-Vodă, am retrăit clipele primelor impresii juvenile. Cu emoție, am pășit în încăperea aceea de la primărie. Eram singur, singur și tulburat... Mi s-a părut că aud vocea bătrînului, care mă îndemna să mă uit pe fereastră, ca acum un pătrar de veac. Imaginea veche mi-a apărut doar ca într-o fulgerare. După aceea, toloaca pustie s-a răzlețit în ceață — odată cu glasul dus al tatei — privirile fiindu-mi cucerite de sclipirea unei vederi plăcute: pamblica asfaltului, flori și copaci, trotuare care mărginesc două șiruri de clădiri albe. Toloaca de altădată, unde băteam mingea ori jucam ursul de Anul Nou, a dispărut, locul ei fiind ocupat de sediul cooperatorilor, magazinul universal, dispensarul, școala, piața și alte construcții ale centrului civic. Scăpată de vremuri vitrege, „domnița" și-a croit strai minunat, cu dantelării din beton, lemn și sticlă.

— Vezi, mi-a vorbit prietenul Florin Gîdea, primar și secretar al comitetului de partid, ultimul capitol al cărții tale are nevoie de completări. Pentru că, știi bine, o monografie trebuie rescrisă din vreme în vreme. Au trecut cinci ani de la tipărire și iată că, numai în acest interval, peisajul așezării a dobîndit contururi noi.

Bărbatul acesta energic a venit din alte părți, dar s-a statornicit aici pentru totdeauna. Invățătorul care a făcut, la Dumbrăvița, o școală și o trupă de dansatori, rînduiește astăzi marile treburi ale obștei comunale, Are un crez pe care-l respectă cu sfințenie: să rămîi acolo unde este nevoie de tine.

— Trebuie să faci adăugiri la monografie! mi-a repetat el, în timp ce ne plimbam prin comună. Uite, se înalță — în această vară — primul bloc, cu douăsprezece apartamente. Va avea trei nivele. E primul bloc, dar nu și ultimul... Construim alte trei magazine sătești, un punct sanitar la Vascani, o anexă la spital, un atelier școlar. Avem deja canalizare, centrală termică, iar prin sate ai zărit o puzderie de locuințe proaspăt tencuite. Insă noi ne mîndrim cel mai vîrtos cu restaurarea palatului lui Al. I. Cuza, care va fi amenajat ca muzeu și așezămînt de cultură. Ce mai încoace și-ncolo?... Nu peste mulți ani, vom deveni așezare urbană...

Mergeam unul lîngă celălalt. Vorbeam și visam împreună. Din cînd în cînd, ne aminteam de monografia așezării, care mereu-mereu trebuie adăugită, pentru că niciodată n-are un sfîrșit...

Nicolae CONSTANTIN: „Construim"

Pro Patria

Credo

numai dacă ești de-aicea, numai dacă-ți curge-n sînge
aurora tricoloră a acestui neam român
numai dacă ari cu visul și cu palma și cu verbul
fiecare bob de viață peste care ești stăpîn

numai dacă știi ce-nseamnă să fii soarele răsare
și în val de timp de aur să-ți treci viața pentru toți
numai dacă știi că seva stelei tale călătoare
va fi pîine și lumină și izvor pentru nepoți

numai astfel unduirea și foșnirea razei tale
de poet țîșnit din lutul cel de-a pururea român
va fi boltă de luceferi peste timpuri viitoare
și liman de imn al celor care trec dar nu apun.

Angela TRAIAN

Istorie

Sub zorul vîrstei tîmpla se supune
Primind în păr culoarea împlinirii.
E parcă dinspre timp un tîlc de rune
Desferecate-n gestul de a spune
Cum rostul schimbător i-l frîngem firii.

E-n asta semnul trupului și-al minții
De-o rece limpezime dar și tandru.
Ni-l deslușiră mai de mult părinții
Cu demnitatea aspră a credinții
Iar noi i-am dat sclipiri de policandru.

Am ocrotit de fraged ăst însemn.
Căci vremii pasul i-l știam trîndáv.
Ci am călcat cu-al inimii îndemn
Atît de simplu și de nesolemn
Și răscoliți de-al orelor sens grav

Cu nostalgii plecăm mereu din vis
Ca să aducem veacul mai aproape.
De-asupra cerul însuși l-am deschis
Iar împrejur destinul ne-am înscris.
Căci timpu-l drămuim în pași de pleoape

Istoria să scrie manifeste
Noi comuniștii o-ndemnăm statornic:
Să-nsemne-n ele despre toate-aceste
Și încă despre-un mîine de poveste
Ce-și dăruie de astăzi chipul dornic.

Și va mai scri cum tineri am rămas
În dragoste, în visuri și în dor.
În zborul zămislit de orice pas.
Disprețuind jinduitor popas.
Și-n patima credinței în viitor.

Vlad SORIANU

August, părintele...

Puritate a gîndului cînd
în august lumina închide
în sine răsufletul verii
ca pe o sferă de aur

trec îndelung pe hotare
vorbele să nu clintească
nice o frunză pe ramul
patriei dus în azur

liniștea parcă deasupra
a înflorit în ascuns și
veghează cum odihnește
august părintele nostru

Emil NICOLAE

Romaniae

Cînd din nefire venit-am
pe drumuri albastre de noapte
mi-ai dăruit din lumina
izvoarelor tale un licăr.
Stele-au căzut în țărînă
pe calea întoarcerii mele
și-mi luminează cărarea
de joc, de durere și cîntec.
Și iată, m-arunc în lumină
— talaz, armonie, tăcere...
Îmi simt răsuflarea cum arde
în flacăra de pe morminte
și gîndul în boabe de rouă
— șirag de lumini — se preface
la ceas de credință și veghe,
la ceas de tărie și pace.

Dragoș CONSTANTIN

În potirul...

Iată: se duce
poetul cu trup aurit înspre
poiana sublimă cuvînt
de laudă are

cu trupul în înflorire
poetul aruncă semințele
laudei în potirul
glasului nostru

laudă a țării cuvîntul
său este: România
sfînta lumină
sufletul ne pătrunde

Corneliu POPEL

TREIZECI DE ANI DE DRAMATURGIE ROMÂNEASCĂ

Florin FAIFER

N-a fost o apariţie calmă, netulburată, aceea a dramaturgiei noastre noi. Vremurile îşi ieşiseră din matcă, sub tălăzuirea unor frămîntări şi înfruntări hotărîtoare. Respiraţia epocii e una fierbinte, agitată, sub presiunea unei stări de extremă încordare. Conflictele scapără la tot pasul, încleştările sînt dure, pe viaţă şi pe moarte, şi din această tensiune între nou şi vechi ia naştere o **dramă**, ale cărei ecouri parvin, dar nu tocmai pe măsura acelor evenimente, în literatură. Şi cronică — şi manifest, şi cu aceeaşi pulsaţie eroică, piesa de teatru se străduieşte să surprindă cît mai fidel, cu înfrigurare, cîteodată cu patimă, o imagine tulburătoare, cu înălţări şi prăbuşiri, stenică totuşi prin perspectiva pe care nu pregetă să o deschidă asupra noii lumi ce stătea să se clădească pe ruinele celei apuse. Dar dacă arta se dovedeşte deocamdată neîncăpătoare pentru o realitate de mari transformări ea îşi îndeplineşte în schimb cu devotament funcţia militantă mai întîi, pe aceea educativă. Odată cu societatea care se restructura se **construia**, desigur, şi un om nou. De aceea, între toate, filonul etic avea să-şi dovedească trăinicia.

Spectacolul nu e un ceremonial, aulic, căci teatrul coboară în stradă — ceea ce nici nu este o figură de stil dacă ne gîndim la vechiul Teatru popular. „Teatrul cu punţile tăiate" (după expresia lui M. Sebastian) aruncă deci acum punţi noi spre noul public, venind spre el sau, dimpotrivă, mobilizîndu-l, antrenîndu-l, exercitînd o înrîurire pe care nici proza şi nici poezia nu o puteau avea. Ar fi nedrept să trecem sub tăcere — cum prea adesea se întîmplă, — din noianul de pagini ce s-au scris atunci, pe acelea care încă mai păstrează ceva din poezia aspră şi fremătătoare, din „farmecul acesta tînăr şi sălbatic al începutului" **(Passacaglia)**: **Cetatea de foc** de M. Davidoglu, **Arborele genealogic** şi **Trei generaţii** de Lucia Demetrius, **Cetatea sfărîmată** de Horia Lovinescu. Şi altele, de bună seamă.

Ceea ce nu-şi dezminte dramaturgia este calitatea de martor. Lupta comuniştilor în anii grei ai ilegalităţii, în timpul prigoanei declanşate de aparatul represiv burghezo-moşieresc, pregătirea insurecţiei naţionale antifasciste armate, proclamarea republicii îşi găsesc reflectarea în opera unor dramaturgi ca A. Baranga **(Arcul de triumf, Anii negri)**, H. Lovinescu **(Surorile Boga)**, M. Beniuc **(Întoarcerea)**, Al. Voitin **(Oameni care tac)**, D. Dorian **(Dacă vei fi întrebat)**, L. Fulga **(Ultimul mesaj)**, H. Stancu **(Cînd scapătă luna)**, T. Popovici **(Pasacaglia)**, Al. T. Popescu **(Noaptea nechemată)** ş.a. Sînt pagini de istorie zugrăvite cu fior, cu patos, cu emoţia pe care o inspiră adevărata faptă de eroism.

O afirmaţie inevitabilă este aceea că această dramaturgie s-a constituit ca o dramaturgie a opţiunii. Eroul anxios, şovăitor, atît de vulnerabil, întristător dacă nu tragic în zbaterea lui fără speranţă, într-o ambianţă ostilă, încercînd o amăgitoare evadare, fie şi în vis, eroul deci din teatrul interbelic, cu dilemele lui adesea insolubile, face loc unui alt tip de personaj. Un personaj care, renunţînd la aventura individualistă, la evaziunea onirică, la pasivitatea vinovată, se delimitează, în confruntare cu fenomenul social, politic, se integrează — îşi găseşte un rost. Esenţial este ca el să-şi fi dat seama că libertatea constă în înţelegerea necesităţii, nu în abstragerea din contingent, în izolarea orgolioasă sau numai becisnică. Este înţelesul la care ajunge, după o experienţă dureroasă, Petru Dragomirescu, dar nu şi fratele său Matei (**Citadela sfărîmată**), e lecţia, tragică, pe care nu comunistul Mihai, ci istoria însăşi o serveşte lui Andrei, pianistul cu degetele sfărîmate din **Passacaglia**.

„Vin scriitorii în teatru!" — exclama, în 1958, Al. Mirodan. Dar, prozatori şi poeţi, veniseră de mai demult şi încă aveau să mai sosească: G. Călinescu, M. R. Paraschivescu, E. Camilar, N. Tăutu, L. Fulga, M. Beniuc, Maria Banuş, Radu Boureanu, Gellu Naum, Eugen Barbu, Marin Preda, Dan Deşliu, Titus Popovici, Fănuş Neagu. Sînt, printre aceştia, cîteva voci distincte: G. Călinescu, cu ale sale eseuri-poeme filozofice, animate de un superior spirit ludic, ritualic, ceremenios, M. R. Paraschivescu, privind teatrul sub semnul poeziei, Eugen Barbu, autor de satire violente, cu o încărcătură de tragişm şi de grotesc, Titus Popovici, crezînd în puterea şi adevărul teatrului politic.

Prin anul 1962, cînd se stîrnise faimoasa controversă pe tema lipsei de conflict Horia Lovinescu propune termenul de „supraconflict" pentru raportul, tensionat, între om şi istorie. E un simptom că dramaturgia năzuia să se integreze într-un circuit de probleme cu rezonanţă mai largă, universală, intrînd treptat chiar într-o polemică cu filozofii, cu ideologii străine (existenţialismul, absurdul, misticismul, „neputinţa în faţa spaimei de neant"). Aşa, de pildă, **Hanul de la răscruce** de H. Lovinescu, **Celebrul 702** de Al. Mirodan sau, conform precizărilor teoretice ale autorului, **Ochiul albastru** de P. Everac. Este perioada în care scriitorii noştri se conving că marile mutaţii se petrec îndeosebi în conştiinţă. „Sectorul suflete" e tărîmul în care ancorează dezbaterea etică. Chestiuni de etică individuală şi colectivă (responsabilitate individuală şi colectivă, fericire, dragoste, eroism) devin aproape obsesive în opera unor dramaturgi ca Al. Mirodan, P. Everac, D. R. Popescu, I. Băieşu, I. D. Sîrbu, Corneliu Leu, M. R. Iacoban, Andi Andrieş, Ştefan Oprea. Vechile certitudini apriorice sînt părăsite. Dilemele se rezolvă mai anevoie, soluţiile nemaifiind chiar la îndemînă — sau nici nu se rezolvă (v. piesele lui I. Băieşu). Adevărul e cercetat cu febrilitate, cu frenezie, dincolo de false convenţii sau mistificări, de acele prejudecăţi, iluzii, denunţate caustic de un T. Mazilu. E o neîncetată bătălie pentru acest adevăr, apărat cu intransigenţă (D. Dorian, Ecaterina Oproiu, D. R. Popescu ş.a.), cu ardoare. Piesa capătă chiar turnura unui **proces** (L. Fulga, Sidonia Drăguşanu, I. Hristea, D. Dorian, I. Băieşu ş.a.), în care sînt judecate fie erorile, fie „crimele morale" cu urmări dezastruoase asupra unor destine (I. Băieşu, D. R. Popescu, Titus Popovici ş.a.). În acest teatru de somaţie a conştiinţei o adevărată ofensivă se dezlănţuie împotriva laşităţii, ticăloşiei, ipocriziei, compromisului, împotriva a tot ce poate duce la înstrăinarea omului de sine. De aceea, în „reportajele", ca şi în eseurile sale dramatice **(Patimi, Camera de alături, Ape şi oglinzi** etc.), Paul Everac va căuta să deslușească, stăruitor, acel „personaj necunoscut" din fiecare. Autor tezist, deci „angajat etic", acest scriitor cerebral, sedus de jocul abstracţiunilor — probabil şi sub înrîurirea lui Camil Petrescu — e fascinat, ca şi un D. Dorian, de pildă, de invertirea, cu primejdioase implicaţii, între aparenţă şi esenţă. Fenomen care, pe o altă dimensiune, în spirit pirandellian, e speculat de D. R. Popescu **(Cezar, măscăriciul piraţilor)**.

O curată vocaţie etică mărturisește dramaturgia consacrată tinerilor. Freamătă aici un dor de adevăruri absolute, e o neistovită sete de certitudini, o explozie de sentimente generoase, care dăruiesc acestor piese (de la **Nu sînt Turnul Eiffel** de Ecaterina Oproiu la scrierile lui D. R. Popescu) o aură, intensă, de romantism. Eroul e, adesea, un nonconformist, iar reacţiile sale sînt fie teribiliste, cabotine, fie dictate de un impuls vindicativ, justiţiar, ca în **Aceşti îngeri trişti** de D. R. Popescu. O undă de tristeţe, poate chiar de deznădejde, o teribilă crispare marchează evoluţia unui personaj dificil, părînd inadaptabil (I. Omescu, **Rebelul**, V. Stoenescu, **Moartea ultimului golan**, V. Rebreanu şi M. Zaciu, **Singurătatea trăgătorului la ţintă**, M R.. Iacoban, **Tango la Nisa** ş.a.), în plină criză de autocunoaştere şi de integrare. Curajul iniţiativei personale, ostilitatea faţă de dogme şi şabloane, toată această „luptă cu inerţia", nu se împacă de fel cu spiritul gregar, cu abuzurile, cu minciuna. Angajamentul lor, astfel, devine unul **politic**, şi din această stare de spirit s-a întrupat, puternic şi adevărat, piesa politică, ilustrată de reuşita unor dramaturgi ca T. Popovici **(Puterea şi Adevărul)**, Paul Everac **(Un fluture pe lampă)** ş.a.

Într-un climat din ce în ce mai cerebral, în atmosfera densă, de esenţe şi simboluri a unor lucrări dramatice (T. Mazilu, I. Băieşu, Marin Sorescu ş.a.) eroul predilect este uneori o plăsmuire abstractă, uşor sofisticată, aptă să transmită, să sugereze anume stări, să le spunem existenţiale. O ideaţie densă, cîteodată cu rezonanţă poematică **(Moartea unui artist, Omul care şi-a pierdut umbra)**, oarecum livrescă, iradiază parabolele lui Horia Lovinescu despre viaţă şi moarte, creaţie şi dragoste. O filozofie a destinului se deapănă, în care meditaţia, tinzînd spre metafizic, în îngînări de melopee **(Şi eu am fost în Arcadia)**, se constituie într-un eseu despre singurătate, despre timp, despre cunoaştere, despre bine şi rău, ideal şi real, într-un cuvînt, despre **condiţia umană**, într-o polemică, filosofică sau „nefilosofică" (D. Solomon), cu **mitul** biblic, istoric, poetic (piesele lui M. Sorescu şi D. Solomon, **Arca bunei speranţe** de I. D. Sîrbu, **Bufonul** de V. Niţulescu, **Pe o gură de rai**, „baladă dramatică" de V. Rebreanu şi M. Zaciu etc.). E o incursiune într-un univers abstract, desprinsă adesea de o condiţionare social-istorică, o aventură stranie, neliniştitoare, în spaţii imaginare, (I. Omescu, **Cintul 36**). Un teatru de „stări", pulverizînd intriga şi caracterele, teatru de atmosferă (Iosif Naghiu, Leonida Teodorescu), recurgînd la metafora ambiguă, estetizantă, nu o dată absconsă, cu sensuri vagi sau piezişe, sau chiar fără sens (v. exerciţiile lui Romulus Vulpescu). Limbajul e distorsionat, fărîmiţat, voalat, mai că inapt pentru comunicare, mesajul e desfiinţat ori cel mult încifrat (iarăşi o reacţie, faţă de discursivism), magia formei, cu toate efectele-i sterilizante, fiind ispititoare pentru regizori mai întîi, dar şi pentru dramaturgi. În această răfuială cu un limbaj amroţit, scleroza: în clişee, în stereotipii (M. Sorescu, **Există nervi**, M. Georgescu, **Să nu vorbim de Bibi**, Radu Dumitru, **Portocala verde**, dar mai ales comediile lui T. Mazilu şi I. Băieşu), mai fecundă e pornirea satirică (revendicîndu-se din Caragiale, dar şi, de pildă, din Eugen Ionescu), şi mai puţin experimentele şocante (bolboroseala „suprarealistă", expresia incoerentă, dezarticulată, confuză), practicate cu seriozitate de tinerii epigoni. Absurdul, lipsa de sens a existenţei, incomunicabilitatea, angoasa metafizică, mizeria condiţiei umane au fost la noi mai mult nişte ipoteze livresti, care n-au prea prins, negăsind un climat prielnic, declanşînd chiar reacţii polemice, fie teoretice, fie pe tărîmul propriu-zis al dramaturgiei.

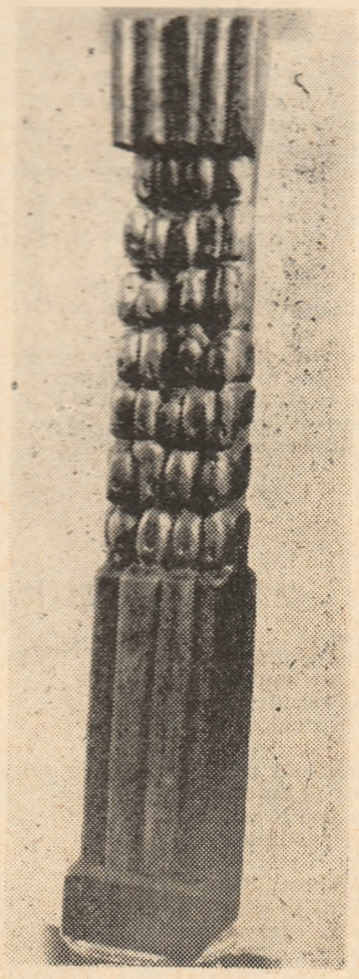

Ion ANTONICĂ „Cîntare patriei"

O creaţie a acestor ani a fost piesa de inspiraţie rustică, ilustrată de scrieri ale lui M. Davidoglu, A. Baranga, Lucia Demetrius, M. Beniuc, Sütö András, T. Buşecan, P. Everac, I. Istrati, Gh. Vlad ş.a.

Mai inofensivă la început, şi îngăduitoare, suspectată chiar, de spirite mai înguste, că ar reprezenta un „pericol social", **comedia**, trăgîndu-şi seva din satira enormă a lui Caragiale, dar molipsită şi de umorul absurd al lui Gh. Ciprian sau de lirismul lui M. Sebastian, capătă, în special prin meşteşugul de virtuoz al lui A. Baranga **(Mielul turbat** şi suita de satire, farse, vodeviluri care a urmat şi în care Spiridon Biserică se reîncarnează, în felurite ipostaze), o notă mai tăioasă, virulentă. Mentalităţi înapoiate, anacronice, practicile retrograde, birocratismul — **vechiul** din conştiinţă provoacă fie un rîs zdravăn, sănătos, cu o morală mai adesea explicită, fie satira vehementă, caustică. Aşa sînt comediile lui Al .Mirodan, ale lui P. Everac **(Costache şi viaţa interioară, Viaţa e ca un vagon ?)**, V. Em. Galan **(Prietena mea Pix)**, Al. Voitin **(Faţa şi caruselul, Tezaurul lui Justinian)**, comedia lirică a dramaturgului ieşean Andi Andrieş, **Grădina cu trandafiri** ş.a. O satiră atroce, dizolvantă, la adresa prostiei, ticăloşiei, a „romantismelor" ipocrite este aceea a lui T. Mazilu, în piesele sale cu o atmosferă apăsătoare — adevărat tărîm al „sufletelor moarte". Un fior straniu, „sălbatic şi tragic", cutreieră aceste tragicomdeii ale căror „antipersonaje", cu logosul lor inept, înţesat de automatisme, se înrudesc cu unii „eroi" din comedii ale lui I. Băieşu. Piesa acestuia, **Chiţimia**, e o parabolă ciudată şi grotescă, amalgamînd, într-o formulă inspirată, derutantă, „colcăind" (expresia autorului) de sensuri, drama şi comedia.

Interesul acut pentru „faptul divers", pentru actualitate, cu o accepţiune adesori gazetărească (mulţi dramaturgi fiind la început reporteri), nu a subminat ataşamentul faţă de faptul istoric, judecat acum într-o nouă perspectivă. Însufleţită de patos vizionar, drama **Bălcescu** a lui Camil Petrescu reconsideră menirea personalităţii în istorie, oferind astfel o replică maiestuosului **Danton**, cu crezul său nooratic. Reconstituirile, înfăptuite cu acribie documentară, poartă pecetea unor temperamente distincte. Evocările lui V. Eftimiu **(Haiducii, Pană Lesnea Rusalim)** au o aură lirică, de feerie, cele ale lui M. Ştefănescu — un timbru romanţios. T. Şoimaru, M. Davidoglu, L. Fulga, recompun imaginea unor eroi ai istoriei noastre (Al. I. Cuza, Horia, Ion Vodă cel Cumplit), în vreme ce Al. Kiriţescu alcătuieşte o trilogie a Renaşterii. Această dimensiune istorică, şi eroică deopotrivă, este ilustrată, divers, şi de alte piese, aparţinînd lui Al. Voitin **(Procesul Horia)**, E. Poenaru **(Clopote la zidirea lumii)**, O. Desilla **(Mihai Viteazul)**. Fidelitatea faţă de document nu estompează la Mihnea Gheorghiu **(Zodia Taurului)** meditaţia, discretă, asupra istoriei, deşi „reportajul" său nu se asimilează de fapt tendinţei analitice, eseistice, deosebit de prosperă în dramaturgia istorică nouă — în care înrîurirea lui Lucian Blaga, cu metaforele-i dense, ar fi putut să fie, totuşi, mai bogată.

Este o manieră speculativă, ca şi filozofică, folosind istoria ca un pretext pentru meditaţia gravă asupra condiţiei umane. Eroul, fără vechiul nimb, iese din legendă pentru a deveni un simbol — rămînînd, în acelaşi timp, omul, cu patimi şi dureri. Dialogul lui Ştefan, al lui Mihai (din **Săptămîna patimilor** şi din **Viteazul** de Paul Anghel), personaje de „basorelief", e cu istoria, cu propriul lor destin, cu mitul însuşi, într-o confruntare de mare tensiune, care, prin tragismul ei, conferă acestor mari însingurați, apăsaţi de răspunderi copleşitoare, avînd a da socoteală dinaintea unui „scaun al timpului", o nouă aureolă. Demitizarea este, astfel, o reîntrupare în mit. Sînt, alteori, personaje lucide, anxioase, ademenite de vraja funestă a **puterii (Vlad Anonimul, Săgetătorul** de I. Omescu), recucerindu-şi omenia înstrăinată prin gestul expiator al sinuciderii. „Dramele puterii" ale lui I. Omescu sînt, în fond, eseuri, în care meditaţia, ca în **Veac de iarnă**, capătă uneori cadenţe de poem. Evocarea lirică, retorică, grandilocventă, de stil neoromantic, o încercase mai demult Dan Tărchilă **(Io, Mircea Voievod)**. Incantaţia poematică o regăsim la Val. Anania **(Steaua Zimbrului)**, M. Georgescu **(Elegii pentru Cetatea Soarelui)**, P. Bellu **(Avram Iancu)**. Un comentariu nu numai fantezist, ci cu subînţelesuri străvezii e în „istoria apocrifă" **Croitorii cei mari din Valahia** de Al. Popescu, Paul-Cornel Chitic **(Cronica personală a lui Laonic)** şi Mircea Bradu **(Vlad Ţepeş în ianuarie)**, dintr-un imbold polemic, închipuie fiecare o altă imagine a aceluiaşi voievod. A. Gh. Ardeleanu **(Coroană pentru Doja)** tinde către stilizare. Limba, în piesele istorice, e cîteodată rafinată (I. Omescu, Paul Anghel), cu sugestii arhaice, biblice, cronicăreşti, cuvinte vechi împerechiate fiind cu neologisme nu totdeauna potrivite (Horia Lovinescu), în expresii din care nu lipsesc aromele folclorice, trase din datini, credinţe şi eresuri, din balade sau legende populare.

Dramaturgia acestor trei decenii, privită în perspectiva a ceea ce are mai valoros, relevă în linii mari preocuparea continuă pentru a surprinde semnele timpului — deschisă în istorie, în condiţia umană, ancorată în realitatea vieţii pe care, decantîndu-i esenţele, o transfigurează artistic. Un moment hotărîtor, cu semnificaţie fundamentală pentru devenirea dramaturgiei noastre, ca de altfel a vieţii spirituale în general, îl constituie elaborarea documentelor plenarei C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971, privind îmbunătăţirea activităţii ideologice, a educaţiei socialiste. Definindu-şi vocaţia în spiritul acestor principii, dramaturgia noastră dezvăluie astăzi, pe fondul unităţii de concepţie care-i stă la bază, a mesajului ideologic care-i orientează liniile de forţă, o diversitate de modalităţi în continuă extindere — în efortul spre formule artistice pătrunse de originalitate şi valoare.

COMBINATUL DE ÎNGRĂȘĂMINTE CHIMICE „Valea Călugărească"

EXPERIENȚĂ ȘI EXIGENȚĂ

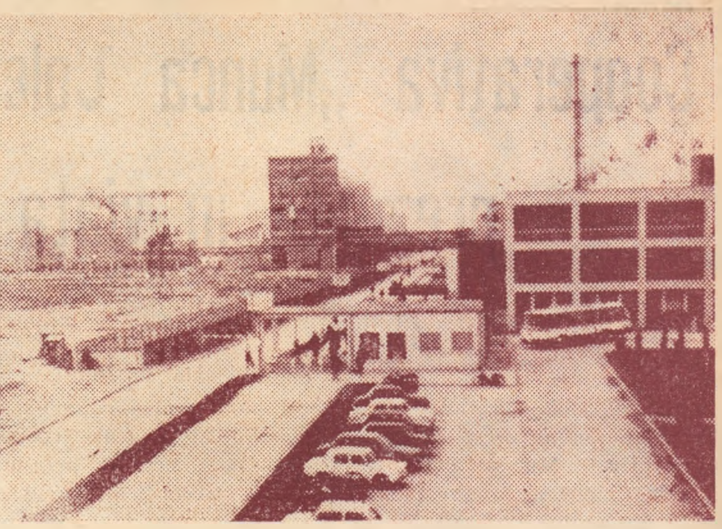

Odată cu apariția și dezvoltarea industriei petroliere în regiunea Ploieștilor, localitatea Valea Călugărească își adaugă noi valențe la cele viticole. În apropierea stației de cale ferată a fost construită în 1901 una dintre primele întreprinderi chimice din țara noastră. Locul de amplasare a fost judicios ales, avînd în vedere nevoile de atunci și cele ulterioare ale unor ramuri economice din județ aflate în plină dezvoltare: agricultura solicita îngrășăminte chimice, viticultura sulfat de cupru, iar rafinăriile de petrol aveau nevoie de acid sulfuric.

Ceea ce astăzi e uriașul și modernul Combinat de îngrășăminte chimice s-a numit la început Societatea Română de produse chimice, profilată pe producția de acid sulfuric, îngrășăminte fosfatice, sulfat de cupru și oleum. Condițiile de muncă din această fabrică cu instalații uzate și depășite tehnic, erau dintre cele mai grele și conduceau prin lipsa oricăror măsuri de protecție a muncii la accidente grave și la îmbolnăviri profesionale. Puternica tradiție de luptă a proletariatului prahovean a devenit evidentă și în această fabrică, unde, împotriva exploatării și a condițiilor inumane de muncă, cei aproape 500 de muncitori au organizat numeroase acțiuni și greve în perioada anilor 1905—1943.

De-a lungul anilor pînă la actul naționalizării evoluția fabricației s-a axat în principal pe următoarele produse:

— acid sulfuric (fabricat pînă în 1938 prin procedeul camerelor de plumb);

— pirosulfit de sodiu, obținut prin acțiunea gazelor de bioxid asupra carbonatului de sodiu;

— sulfit de sodiu tehnic, metabisulfit de potasiu și carbonat de potasiu;

— îngrășăminte care se fabricau prin atacul cu acid sulfuric al cenușii de oase, într-o instalație rudimentară sistem „pivniță", unde toate operațiile se executau manual în condiții de vătămare corporală.

— sulfat de cupru, obținut din lingouri sau deșeuri de cupru sub acțiunea acidului sulfuric;

— sulfat feros fabricat prin acțiunea acidului sulfuric asupra șpanului de fier;

— sulfat de magneziu, produs rezultat din magnezită și acid sulfuric;

— verdele de Paris, soluție obținută din amestecul acetatului și arsenitului de cupru, tratat cu andhidridă arsenioasă, carbonat de sodiu, acid acetic și sulfat de cupru.

— acidul clorsulfonic se obținea din acid sulfuric și acid clorhidric.

Deși nivelul tehnologic era sub orice critică impietînd asupra calității produselor, totuși, din lipsa altor producători, mărfurile fabricate aici erau intens solicitate îndeosebi, în industria petrolieră, a tăbăcăriei, în producția de medicamente și în agricultură.

Insurecția națională antifascistă armată din 1944 și naționalizarea mijloacelor de producție marchează momente decisive în existența acestei fabrici. Printre primele măsuri a fost repunerea în stare de funcțiune a instalației de acid sulfuric și a altor linii de producție avariate în timpul războiului.

★

Anii 1949 și 1950, se înscriu cu litere de aur în monografia întreprinderii, fiind datele intrării în exploatare a primelor capacități de producție construite postbelic: o instalație de hexametafosfat de sodiu (200 tone anual) și o linie pentru obținerea rodalitului (50 tone anual). În cadrul vastului program de dezvoltare a economiei naționale, program orientat spre ridicarea tuturor ramurilor industriale, s-au înfăptuit în anii următori transformări radicale care au schimbat complet peisajul industrial „moștenit" de la SAR Mărășești. Conform planului de sistematizare și modernizare de lungă durată, elaborat și aprobat în 1951 de către Consiliul de Miniștri, s-a pornit chiar în acel an un grandios program de investiții, desfășurat pe mai multe etape.

Obiectivele cuprinse în planul de investiții vizau dezvoltarea treptată a tuturor capacităților de producție extistente, construirea unor noi secții pentru fabricarea acidului fosforic, a unor instalații moderne pentru obținerea sulfiților alcalini și a bioxidului de sulf lichid precum și modernizarea tuturor rețelelor energetice.

Pe linia îmbunătățirii condițiilor de trai și de muncă ale salariaților se înscria construirea unei moderne colonii muncitorești amplasată în afara zonei nocive a uzinei, a unui club și a cîtorva grupuri sociale, măsuri în care se oglindea întreaga preocupare a Partidului și Statului pentru viața celor ce muncesc. În anul 1954 au fost terminate lucrările de extindere la vechea secție de acid sulfuric, proiectată pentru o capacitate de 23 150 tone anual. Pe parcursul anilor, printr-o serie de îmbunătățiri și adaptări tehnologice, acest obiectiv industrial a reușit să ajungă la o producție de 35 000 tone anual. Lucrările de investiții continuînd într-un ritm alert, au condus la intrarea în exploatare în anii 1956, 1968 și 1959 a noilor instalații de bioxid de sulf lichid, superfosfat și oleum, obiective ale căror capacități inițiale de producție s-au dezvoltat ulterior prin modernizări și extinderi succesive.

Începînd cu 1964 și pînă în prezent, în ultimele etape de investiții realizate, zestrea tehnologică a Combinatului de îngrășăminte chimice s-a îmbogățit cu instalații de mare productivitate pentru fabricarea acidului fosforic, tripolifosfatului de sodiu, sulfatului de sodiu anhidru, oxigenului tehnic, a sărurilor de fosfor și pasivare etc. Un loc deosebit în etapa de investiții recent încheiată, l-au ocupat două mari secții de acid sulfuric, intrate în funcțiune în anii 1971—1972 și a căror tehnologie de fabricație se află la nivelul actual al tehnicii mondiale.

Pentru a ne da seama de proporțiile și ritmul dezvoltării Combinatului de îngrășăminte chimice de la Valea Călugărească este suficient să amintim că valoarea producției globale realizată în 1973 este de 58 de ori mai mare decît cea din 1948, iar gama sortimentelor a crescut de 10 ori față de același an. Datorită dezvoltării registrului de produse ale combinatului, în momentul de față tot mai multe sectoare industriale din economie sînt legate organic de acest gigant al industriei chimice de bază.. Peste 9 000 de beneficiari din țara, reprezentînd aproape toate ramurile industriale, sînt deserviți an de an în cele mai bune condiții de Combinatul de îngrășăminte chimice Valea Călugărească, ale cărui produse sînt bine apreciate și tot mai intens solicitate.

★

Una din preocupările constante ale colectivului de muncă îl constituie îmbunătățirea calității produselor, ca urmare a creșterii nivelului tehnologic. Acest lucru se oglindește prin faptul că produsele fabricate aici sînt competitive pe piața externă determinînd ca numărul sortimentelor destinate exportului să fie în creștere de la an la an. Exercitîndu-și atributele de comerț exterior prin ICS Azoexport București, Combinatul de îngrășăminte chimice de la Valea Călugărească are în prezent un mare număr de parteneri comerciali din Europa, Africa și America, scontindu-se — față de interesul arătat pentru produse ca fosfat trisodic, tripolifosfat de sodiu și hexametafosfat de sodiu — pe dezvoltarea în continuare a ariei geografice a exportului.

Lunga istorie a acestei întreprinderi, prezența ei în ultimele decenii în industria chimică românească, au creat o mîndrie profesională deosebită, constanța rezultatelor bune obținute fiind, rezultatul direct al hărniciei și competenței oamenilor de aici. Cînd spunem acest lucru avem în vedere nu numai dimensiunea cantitativă a experienței acumulată de colectiv, dăruirea și conștiinciozitatea ce caracterizează activitatea majorității salariaților, ci și preocuparea pentru continua perfecționare tehnico-organizatorică.

Importantele măsuri tehnice și de natură organizatorică întreprinse de conducerea combinatului, vizează sporirea volumului de producție și asimilarea de noi produse, creșterea productivității muncii, intensificarea muncii de cercetare, ridicarea nivelului calitativ al produselor și reducerea prețului de cost pe seama bunei folosiri și gospodăriri a energiei, materiilor prime și a materialelor.

Angajarea plenară a colectivului în întrecerea socialistă dedicată celei de a XXX-a aniversări a eliberării patriei și a celui de-al XI-lea Congres al partidului este marcată prin realizarea unei producții suplimentare, astfel că, bilanțul pe primul semestru al anului este edificator.

Concomitent cu rezultatele obținute pe linia creșterii eficienței întregii activități, se înregistrează succese importante în privința valorificării gîndirii creatoare proprii și pentru introducerea noului în producție. Demn de evidențiat în această direcție introducerea în fabricație a produsului Degresant SD-1, o creație originală a colectivului care înlocuiește importul unei soluții similare destinată industriei constructoare de mașini.

Tot ce întreprindem noi, ne spune directorul comercial al Combinatului, **ing. V. Marinconi,** este menit să contribuie la mărirea eficienței economice pe baza unei mai bune organizări a muncii. Acest deziderat major al activității noastre trebuie să se reflecte în calitatea excepțională a produselor, în reducerea prețului de cost, în deservirea ireproșabilă a beneficiarilor, în lărgirea pieții externe și în aceste condiții să ducă la ridicarea nivelului de trai al muncitorilor. Anul acesta și în 1975 vom continua prin îmbunătățiri tehnologice să extindem capacitățile existente, asigurînd integral cererile de hexametafosfat de sodiu, fosfat trisodic, tripolifosfat de sodiu și de alte produse. Desigur, nu ne vom opri aici.

Prezentînd realizările și perspectivele combinatului de îngrășăminte chimice de la Valea Călugărească o facem nu numai în intenția de a fi cunoscut de actualii și potențialii beneficiari din țară și străinătate. Cei care merită întreaga noastră atenție, sînt miile de muncitori de aici, minunatul colectiv, care zi de zi, oră de oră, răspunde prezent, fiind puternic angrenat în bătălia pentru realizarea cincinalului în patru ani și jumătate.

E. GEORGESCU
VASILE BASA

Vedere a instalațiilor de rodalit, bioxid de sulf, sulfat de sodiu și tripolifosfat de sodiu

Cooperativa „Munca Colectivă" - Pașcani prezentă în viața orașului

Edificarea noului Pașcani a început de pe culmea dealului, adică din centrul civic. Iar printre primele clădiri ridicate se află și Complexul de deservire al cooperativei „Munca colectivă". A urmat apoi schimbarea la față a Pașcanilor de jos, din jurul gării, acolo unde excavatoarele încă sapă și constructorii montează cofraje. Și aici, prima clădire dată în folosință a fost cel de-al doilea complex de deservire al aceleași cooperative. Subliniem această prioritate fiindcă ea confirmă locul pe care-l ocupă în viața orașului de pe Siret cooperativa „Munca colectivă", unitate complexă cu numeroase secții mixte, adaptate la necesitățile de fiecare zi ale populației. Așa se face că prin „Munca colectivă" vă puteți adresa atîtor specialiști, fie la complexul de sus (str. Ștefan cel Mare nr. 13), fie la cel de jos (Piața Gării) pentru următoarele bune servicii:

— croitorie pentru bărbați și femei, comandă și serie
— încălțăminte pentru bărbați și femei, comandă și serie
— prestări de construcții (reparații și construcții de zidărie, tinichigerie, tîmplărie, zugrăveli etc.)
— prestări în electricitate (instalații, aparataj, utilaj casnic etc.)
— prestări de instalații sanitare
— reparații radio și televizoare
— reparații ceasornicărie
— atelier foto
— secție de dactilografie
— secție coafură și frizerie

În plus, cooperativa are o secție de covoare, unde se realizează splendidele modele „Dorna" și „București" (înnodate) și o secție de plăpumărie. De asemenea, ca secții disperate tîmplărie și tăbăcărie. Numai această simplă enumerare ne oferă o imagine asupra varietății paletei desfășurate sub emblema „Munca colectivă" — Pașcani.

✶

Tovarășii președinte Iorgu Mihai și ing. Traian Dinter ambiționează ca unitatea pe care o conduc să nu lase fără acoperire niciuna din solicitările păscănenilor, convinși fiind că necesitatea crează specialitatea respectivă și totul trebuie să se afle în slujba clientelei. Dezvoltarea luată an de an de această cooperativă marchează creșterea puterii economice a Pașcanilor și ridicarea nivelului de viață. În consecință, precizează tovarășul președinte, evoluția viitoare depinde de cerințele vieții moderne spre care aspiră orașul contemporan, acest oraș edificat pe tîrgușorul copilăriei lui Sadoveanu și al bătrînelor ateliere C.F.R. Pașcani. Pașcaniul însemnează azi nu doar un nod de cale ferată ci un oraș cu putere industrială în plin avînt și viață cu exigențe de confort modern.

Iar „Munca colectivă" nu precupețește nimic pentru a răspunde prompt și în condiții optime la solicitări.

ÎNTREPRINDEREA JUDEȚEANĂ DE INDUSTRIE LOCALĂ—IAȘI

Fabrica C.I.M.P.

În toate dictoanele noastre pîinea e un simbol al vieții, omul „muncind pentru pîine" și ambiționînd să aibă „o pîine cît mai bună". Prin această concepție trebuie apreciat efortul colectivului de la C.I.M.P.—Iași de a satisface nu doar necesitățile populației în materie de făină de grîu, pîine, paste făinoase, biscuiți, ci de a răspunde exigențelor calitative, impunînd produsele fabricate la Iași consumului republican și exportului. Oamenii muncii de la C.I.M.P. consideră o datorie de onoare de a depăși sarcinile de plan, dar totodată de a face ca marca fabricii lor să fie o garanție privind calitatea produselor oferite.

În primul semestru al anului producția globală indică o depășire de 12.420.000 lei, iar producția marfă 17.831.000 lei. Aceasta înseamnă peste 3000 tone făină grîu de diferite tipuri, peste 400 tone pîine, peste 400 tone paste, 200 tone biscuiți. Un accent deosebit s-a pus pe onorarea contractelor încheiate, efectuîndu-se și lucrări în devans. De asemenea, activitatea economică a fost îndeaproape coordonată în scopul desfășurării ei la un înalt grad de eficiență încît rentabilitatea din organizația de bază a înregistrat un procent de 6,77 la sută față de 5,82 planificat.

Colectivul de muncă a acționat cu maximă exigență mobilizînd rezervele interne și urmărind consumurile interne. În felul acesta s-a realizat o reducere a prețului de cost cu 1.438.000 lei.

Angajamentele asumate de colectivul de muncă în cinstea celor două mari evenimente — a XXX-a aniversare a Eliberării patriei și cel de al XI-lea Congres al P.C.R. — au fost depășite pentru prima etapă astfel:

— La producția globală angajament 8.050 și realizat 12.420 mii lei: la producția marfă angajament 2.440 și realizat 17.831 mii lei: beneficii din activitatea de bază, angajament 580, realizat 1.642 mii lei.

Preocuparea sectoarelor de producție a fost și este utilizarea la un nivel superior a capacităților de producție, atingîndu-se în această direcție procentul de 98 la sută; de asemenea, utilizarea timpului maxim disponibil pe fabrică a atins 94,01 la sută. Există încă rezerve la coeficientul de schimburi (sectorul auxiliar).

✶

În afara activității curente, trebuie remarcată preocuparea privind lărgirea gamei de sortimente prin omologarea unor noi tipuri de fabricate. Astfel, a intrat în funcție o linie de fabricare a biscuiților cu ciocolată „Poeni", foarte solicitați de către consumatori. De asemenea, s-a trecut la realizarea unor specialități de panificație cu calități superioare: „Dîmbovița", de 0,600 kg și 1,500 kg bucata, covrigi cu ou, de 0,80 gr bucata, franzele de secară de 0,75 kg bucata, suprapuși de 1 kg bucata etc.

Întrucît unitatea are în față sarcini mobilizatoare, desprinse din angajamentul luat privind îndeplinirea cincinalului în 4 ani și jumătate, colectivul de la C.I.M.P. a luat toate măsurile tehnico-organizatorice pentru a încheia anul cu succes și a avea garanția îndeplinirii sarcinilor.

Or, această realizare se traduce faptic prin mai multă și mai bună pîine, biscuiți mai gustoși și paste făinoase superioare.

Așadar, **preferați numeroasele produse ieșite de la C.I.M.P. — Iași, o fabrică intrată în preferințele tuturor vîrstelor.**

Aspect din secția morărit

Valori și permanențe ale muzicii românești

Mihai COZMEI

În artă, permanența și continuitatea sînt asigurate de constituirea în timp a unor valori autentice și durabile care reprezintă, pe de o parte, spiritualitatea națională, pe de altă parte, reflexul purificat al contactelor cu tradițiile culturale ale altor popoare. Aceste valori evoluează și se cristalizează în creația spontană, trecînd apoi ca model în valorificările artistice ale marilor creatori, sugerînd idei tematice și modalități expresive care caracterizează epoci și culturi. În acest sens, muzica românească se oferă ca un exemplu convingător. Ea s-a făurit de-a lungul unui proces complex și original, cristalizîndu-și modalități specifice de exprimare, neconfundabile, și un univers ideatic și emoțional corespunzător temperamentului, condițiilor de viață și aspirațiilor poporului nostru. Apoi, în contactul cu valorile culturii universale, a parcurs un drum lung de esențializare, de la expresia particular-națională, la cuprinderea problematicii general-umane. Dar, ceea ce a dat valoare importantelor realizări ale muzicii noastre, a fost și rămîne, preocuparea pentru cultivarea și dezvoltarea acelor trăsături care, exprimînd spiritualitatea românească s-au constituit ca permanențe ale culturii noastre naționale.

Ne amintim că, încă de la începuturile ei ,școala românească de compoziție — asemeni școlilor naționale din Rusia, Polonia, Spania, țările nordice — a năzuit, prin reprezentanții ei de frunte, către transformarea, mai corect spus, transfigurarea unor elemente specifice în valori permanente, definitorii pentru cultura noastră, dar și pentru cultura muzicală universală. Cu dibuirile și naivitățile proprii începuturilor, creația compozitorilor E. Asachi, J. Herfner, I. A. Wachmann, dar mai cu seamă a lui Alexandru Flechtenmacher, reprezintă, într-un fel, o genială intuiție a coordonatelor pe care va evolua, se va consolida și se va impune școala românească de compoziție. Aceste coordonate, devenite permanențe ale muzicii noastre, sînt: valorificarea creatoare a cîntecului popular și înțelegerea artei muzicale ca mijloc de exprimare a vieții de muncă și luptă și a speranțelor poporului nostru: cunoașterea și însușirea cuceririlor culturii muzicale universale și realizarea acelui proces de sinteză care să ducă la progresul culturii naționale, dar și la favorizarea schimbului de valori muzicale; în sfîrșit, afirmarea unei atitudini curajoase și originale, în acțiunea de perfecționare a limbajului muzical. Compozitorii din a doua jumătate a secolului trecut (G. Musicescu, Ed. Caudella, G. Dima, G. Stephănescu), dar mai ales George Enescu și, alături de el, compozitorii din „generația enesciană", au dezvoltat și consolidat experiența pionierilor muzicii noastre culte, definind universul emoțional-atitudinal și mijloacele de expresie specifice școlii românești de compoziție. Pentru toți, esențială a fost cunoașterea și valorificarea cîntecului popular, transformarea acestuia din simplu model, în element constitutiv al unei sinteze originale și valoroase.

În contextul dezvoltării muzicii contemporane, al mutațiilor stilistice spectaculoase uneori, determinate de nevoia — mai mult sau mai puțin firească — de a fi original, valorificarea artei populare mai poate fi o modalitate necesară, de permanență, pentru dezvoltarea și conturarea personalității școlii noastre de compoziție? Iată o întrebare la care s-au dat și se dau diferite răspunsuri, uneori amintindu-se — ostentativ — cunoscuta afirmație a lui G. Enescu: „Socotesc folclorul perfect în sine, însă folosirea lui în lucrările simfonice echivalează cu o slăbire, o diluare a lui".

Fără a ne situa pe o poziție extremistă, apreciind succesele autentice ale unor încercări de a descoperi un univers sonor și mijloace de exprimare insolite, credem că, pentru compozitorii noștri, folclorul poate oferi încă bogate și originale sugestii de perfecționare, de reală înnoire a limbajului muzical. Să nu uităm că, o practică muzicală de milenii, bazată pe neobișnuitele daruri de creație ale acestui neam, a cristalizat formule intonaționale și ritmice, și mai ales, structuri variaționale specifice improvizației populare care, sînt, în esență, expresia spiritualității românești și care, pentru toți reprezentanții de seamă ai școlii românești de compoziție, au însemnat surse de împrospătare a limbajului muzical. Valorificîndu-le sub forma citatului sau transfigurîndu-le în procesul unui autentic act de creație, ei au făurit prin sinteză și esențializare, acele elemente de structură caracteristice muzicii noastre profesionale. Și, de la **Sonata a III-a pentru pian și vioară, în caracter popular românesc**" de G. Enescu, de la **cîntecele pentru voce și pian** de M. Jora și **Triplul concert** de P. Constantinescu, la **Eteromorfiile** lui St. Niculescu, **Scoarțele** lui M. Moldovan sau **Izvoadele** lui A. Zeman, se poate descoperi un larg orizont de căutări și împliniri care au adus muzicii noastre numeroase succese și un binemeritat prestigiu.

Dincolo de experiențe, necesare unei culturi care se vrea dinamică, în pas cu epoca, putem avea certitudinea că arta muzicală populară, și alături de ea tradiția școlii românești de compoziție, în primul rînd tradiția enesciană, pot asigura compozitorilor noștri inepuizabile sugestii pentru o autentică originalitate. Nu înseamnă să desconsiderăm cuceririle valoroase ale muzicii contemporane universale. Dar, numai pornind de la valorile și permanențele culturii noastre muzicale, se poate ajunge la acel moment de sinteză, de transfigurare a tuturor surselor de inspirație și de făurire a unui limbaj personal. Se poate ajunge la afirmarea unei concepții artistice proprii care să constituie un însemnat aport la dezvoltarea culturii naționale și universale.

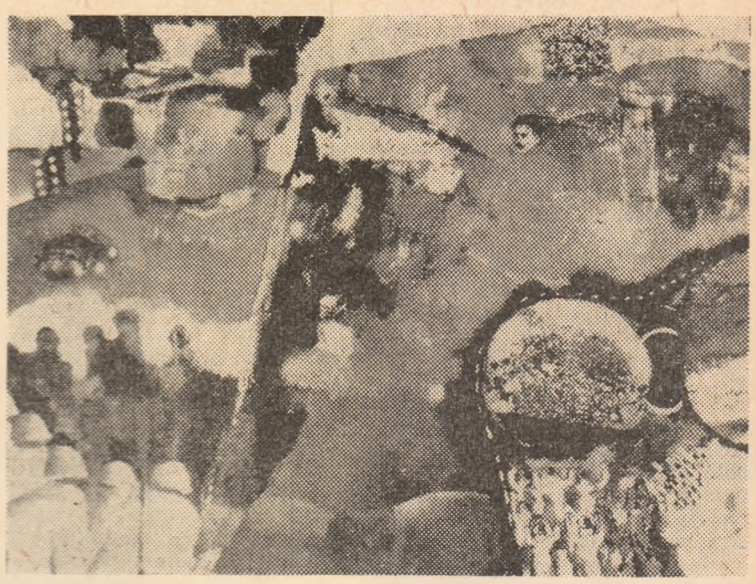

Ion NEAGOE: „Compoziție"

Energetică și integrare în cotidian

Expoziția „Artă și energie", prima de acest gen și de asemenea amploare, a dezvăluit un spațiu teoretic de cea mai originală angajare. De remarcat prezența aici a unor nume de prestigiu ale plasticii noastre, antrenate într-un exercițiu nou și incitant. De pildă, macheta lui Constantin Lucaci pentru fîntîna cinetică din Constanța sau, de același, un „Soare" metalic, acționat electric spre a se roti. Apropierea „Fluturilor" lui George Apostu de cîteva piese de utilaj popular — o presă de ulei, paletele de la o pivă (și acestea ținînd de ancestrala folosire a energiei; și fiind în imanența lor obiectuală operă de artă, finalitatea creației lor e utilă, rămînînd aici doar ca forme frumoase în sine) — este elocventă pentru găsirea ca sigură sorginte de creație a lui Apostu pe necunoscutul cioplitor țăran.

Scara spre sălile etajului este încălzită pînă la torid de lucrarea Arianei Nicodim „Focul" tapiserie colosală împletită măiestru din sfoară de Manilla, flamboyantă, învăluitoare. Sîntem purtați pe căi astrale de Eugen Tăutu cu „Traseele cosmice" — lucrare în mozaic, cu mărunțire a suprafeței datorită riguroasei compoziții dominată de juxtapunerea perfectă a traseelor de riglă și compas. De la călătoria reverică a artei printre galaxii, parcurgînd „Alcătuirile gotice" ale lui Ingo Glass și „Arhitecturile posibile" ale lui Paul Vasilescu, sîntem aduși în fața rigorii matematice pe care și-o propune Șerban Epure în compozițiile sale cu rezultante, fascicole de drepte, vectori, fluxuri de linii paralele. Lucrările sale sînt în genere monocrome (alb, negru) și grafice, depășind mult anostitatea unui plan tehnic, dar plasîndu-se undeva la granița artei, într-o zonă de cercetare pe hibrizi. Este ceva rigid, rece, asta datorîndu-se, desigur, grafismului. Culoarea pusă plat în cîteva lucrări, cu decupaj, le înmoaie, cu toate contururile tăioase care le încorsetează („Profil uman și fascicol"; „Flux aleator"; „Univers matematic"). Șerban Epure nu se pierde însă într-o masă grafică: pentru el omul (sa siluetă, ca profil, ca simbol) e o constantă („Interacțiunea: imagine reală cu flux paralel"; „Studiu: imagine simbol și fascicol aleator"). Calculele, bănuim foarte stricte, introduse în în desene, rămîn pentru neinițiat într-ale matematicii superioare simple arabescuri decorative, fără putința de lecturare pe care și-a dorit-o probabil autorul.

Investigațiile lui Șerban Epure sînt interesante prin demonstrația iminentei legături între artă și matematică, rămînînd însă autonome (o spune și el), ne conving în cea mai înaltă măsură, dar nu le putem vedea decît ca experimente atrăgătoare.

Expoziția in expoziție „Ritmuri grafice-ritmuri industriale" a lui Napoleon Zamfir propune o grafică conexată ambianței industriale, gîndită spațial pentru impostare în diferite medii („Sens de creștere în interpretare grafică cu funcție în interiorul uzinal, în vederea comunicărilor de date"; „Elemente decorative turnate în beton pentru spațiu recreativ-plajă, Costinești"). Elementele cu care vehiculează sînt prismele și cilindrii, divers secționați, compoziția construindu-se în funcție de mobilitatea eclerajului.

Purtătoare de forme noi, salutare prin aplicabilitatea lor practică, expoziția lui Napoleon Zamfir constituie o treaptă foarte importantă spre crearea unui agreabil (din punct de vedere estetic) ambient industrial.

Adrian Maftei, neuitînd de „homo ludens" expune „Arhitecturi decompozabile" — module de lemn care se îmbină în diferite feluri, putînd fi așezate oricum — ne invită la joc prin compunerea și recompunerea lor. Din păcate nu e absolută această idee, căci deși modulii pot fi aranjați în orice fel, există o anumită încorsetare impusă de felul de tăiere al lor și modul de îmbucare.

Jocul lumino-auditiv programat lucrării „Cotidian" de Sever Cheptea ne conduce spre mai teluric, ne coboară din dezordine în sfera cîtadinului concret, frumos strălucitor (sînt aplicate parțial ideile de nou spirit artistic, de luminos dinamism ale lui Nicolas Schöffer).

În podul complexului expozițional, cercul „Sigma" din Timișoara expune un ansamblu ambiental-decorativ (puțin cam inaplicabil practic, se pare că a fost conceput special pentru acest spațiu și realizat pe loc) din elemente structurate, moduli, lumini, totul într-o pură viziune de designer: „Nod de prisme pentagonale" de Constantin Flondor-Străinu: „Lumino-ecou" de Lucian Codreanu: „Relațiile cubului" de Ion Gaița; „Elementele structurate ale unui corp" de Doru Tulcan și panoul „Amprentele prezentului — fișier biologic" de Ștefan Bertalan.

„Artă și energie" reprezintă, credem, un moment distinct în plastica contemporană românească, aducînd o diversitate de diviziuni asupra temei de interferență artă-energie, în felul de susținere reciprocă a lor, propunînd investigații ce au ca rod formule novatoare, surse de noi experimente.

Adrian-Silvan IONESCU

Acei copii minunați...

Diminețile orașului de pe Valea Trotușului înseamnă nu numai fantastica frămîntare a coloanelor argintii din platforma petrochimiei, nu numai țipătul prelung al macaralelor purtînd în gheare fațadele blocurilor. Tot acum „ies la peisaj" și... acei copii minunați: douăzeci și ceva de elevi ai Școlii generale nr. 5, care, de mai mulți ani, își imaginează orașul, lumea, în culori așternute pe hîrtie, pe sticlă sau în imagini încrustate în metal. Toate culorile li se supun cuminți dînd naștere unor încîntătoare armonii pline de fantezie și vibrație emoțională, revelația unor expoziții naționale și internaționale.

Prin ei, cercul de pictură „Ion Diaconescu" din municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej a ajuns tot atît de cunoscut ca și CAROM-ul, de exemplu. Motivația este lesne de înțeles, amintind, cu sprijinul profesorului-pictor Gheorghe Mocanu, doar cîteva dintre succesele „micilor meșteri mari" între ale artei:

— 1970 — Premiul I la Concursul internațional „Meridianele prieteniei" — elevului Gheorghe Neneci;

— 1971 — cîteva premii la Expoziția națională dedicată Semicentenarului Partidului Comunist Român — elevului Ioan Pîrvu; iunie 1971 — două premii I, un premiu special al juriului și un premiu III la expoziția de la Muzeul de artă al copiilor lumii, din Avignon—Franța — elevilor Ioan Pîrvu, George Niculescu, Ioan Anton și Ionel Ciocan;

— 1972 — Premiul special al juriului — elevilor Gabriela Mincă și Ioan Pîrvu, precum și 5 mențiuni — la Concursul internațional „Bucuriile primăverii pe cele cinci continente"; octombrie 1972 - Marele Premiu celui mai bun desen al copiilor tineri, obținut la Paris de eleva Gabriela Mincă

— 1973 — Marele Premiu colectiv la Concursul „Arhiva de aur", pentru volumul scris și ilustrat de membrii cercului cu tema: „Cutezători ai mileniului III"; Premiul II elevului Nicolae Brumă, la Concursul internațional de afișe, Premiul III elevului Vasile Nistor cu lucrarea „Miorița", în cadrul selecției pentru Festivalul Mondial al Tineretului de la Berlin și 14 premii și mențiuni la concursul „Copilăria mea", cu participarea copiilor din 32 de țări;

— 1974 — lucrări trimise la expoziții în India, Ungaria, Austria, Republica Federală Germania; 8 lucrări expuse la Avignon și selecționarea lucrării intitulate „UNICEF", a elevului Nicolae Brumă, pentru decorarea unui interior la Palatul Națiunilor din Geneva.

Unul dintre elevi mi-a spus că pictează... viitorul! Cum? „Cu blocuri, mașini, oameni, calculatoare și... mulți copaci!". Roșul, verdele, opalul stins, catifelat, albastrul polar, albul imaculat, culorile dintotdeauna ale pictorilor, sub penelul acestor copii devin un miracol. Neîndoielnic, profesorul-pictor Gheorghe Mocanu este cel care le-a disciplinat munca, el le-a vorbit despre compoziție (mulți împart suprafața lucrării în registre, îmbină culorile de zeci de ori și au descoperit perspectiva).

Dar, dincolo de veghea acestuia, pictorii de pe Valea Trotușului urmează cele mai spontane reacții, transpunîndu-le fără ezitare pe pînză și sticlă. Într-o lucrare apar la un loc toate păsările și florile lumii. Autorul, îmi spune emoționat că acelea sînt numai păsările și florile lui.

Nu știm cîți dintre acești copii vor ajunge speranțe ale artei noastre, știm însă că oricărei imagini ei îi dau acum o neîntrecută poezie, o preadensă încărcătură sentimentală. Unii vor să ajungă pictori, alții chimiști, profesori, constructori. Toți sînt însă prinsi de beatitudinea culorilor. Să-i iubim pe acești copii. Iubim astfel oamenii, florile, primăvara, copilăria, visul!

Constantin ILIE

August 1944:

ROMÂNIA LA ORA INSURECȚIEI

(urmare din pag. 1)

a) Aspectele generale (politice) — constituirea din vreme a guvernului ce avea să succeadă cabinetului antonescian înlăturat (1), numirea titularilor la principalele departamente (2), întocmirea primelor acte ale viitoarei noi conduceri a țării (3—4), stabilirea situației regelui în timpul insurecției (5);

b) **Aspectele speciale (militare)** ce includeau 15 puncte — aprecierea justă a situației militare (1), corelarea acțiunilor militare pe întregul teritoriu (2), stabilirea concretă a tuturor acțiunilor prevăzute pentru momentul arestării Antoneștilor și declanșării insurecției — **„ora H"** (3), rolul **F.L.P.** în insurecție (7) și examinarea tuturor ipotezelor — trei la număr — ale încarcerării Antoneștilor (13).

Zilele și săptămînile ce au urmat au fost marcate de intensificarea eforturilor forțelor patriotice pentru îndeplinirea condițiilor aflate în planul insurecțional avansat de conducerea P.C.R. Concomitent cu înaintarea preparativelor, consemnăm încheierea negocierilor pentru stabilirea **datei** dezlănțuirii insurecției. Astfel, la ședința secretă de la Palat din 7 iulie 1944 s-a hotărît, la insistențele reprezentantului P.C.R., ca insurecția să poată începe **oricînd după 15 august 1944,** iar la reuniunea din noaptea de 27—28 iulie 1944 s-a fixat **definitiv** ca acțiunea de doborîre a dictaturii și scoatere a țării din războiul hitlerist să se producă, **cel mai tîrziu, pînă la 26 august 1944.**

✶

Pentru oricare observator atent al evenimentelor petrecute în vara anului 1944 la paralela 45 un examen realist al situației existente atunci în România conduce invariabil la concluzia că țara se afla în pragul unei mari și decisive confruntări cu însăși ISTORIA. Această afirmație este întărită de investigarea situației **forțelor în prezență** ale viitoarei mari bătălii.

În chiar preziua izbucnirii insurecției, poporul român — prin tot ce se constituia mai reprezentativ: proletariatul, țărănimea, armata, intelectualitatea — și-a făcut cu hotărîre cunoscută decizia de a acționa pentru salvarea țării de la catastrofa națională inevitabilă spre care o aruncase regimul antonescian. Organele de represiune ale dictaturii au consemnat, pline de îngrijorare, creșterea nemulțumirii maselor împotriva războiului și a guvernului. Astfel, la 8 august 1944, ele constatau că, în Valea Jiului, muncitorii „sînt gata să comită acte de sabotaj pentru răsturnarea guvernului Antonescu. Ei vor un guvern de coaliție și încheierea imediată a armistițiului...". Nici în armată situația nu era alta; deja la 25 iulie 1944, ministerul de război întocmise un raport din care reieșea că majoritatea comandanților de regimente „nu mai not conta pe unitățile lor". Sintetizînd starea de spirit generală, un raport din 17 august 1944 al Siguranței concludea: „Ura contra regimului și a războiului crește în fiecare zi". În fruntea luptei maselor s-a situat P.C.R. care a elaborat strategia și tactica luptei poporului român pentru doborîrea dictaturii fasciste, și participarea României, alături de forțele Națiunilor Unite, la victoria asupra Germaniei hitleriste.

În a doua decadă a lunii august 1944, se intensifică pregătirile în vederea trecerii la atac a Armatei Roșii contra trupelor axiste din nord-estul României. În adevăr, ofensiva frontului 2 și 3 ucraineene s-a și dezlănțuit la 20 august 1944 și s-a desfășurat în cele mai bune condițiuni; avansul armatelor sovietice, a celorlalte trupe aliate și eșecul hitleriștilor pe front au creat o situație propice pentru ca forțele patriotice și democrate din România să treacă la acțiune, declanșînd insurecția națională. Ceea ce trebuie numaidecît reținut este faptul că izbucnirea și desfășurarea cu succes a insurecției românești au înlesnit considerabil operațiunile Armatei Roșii de nimicire a trupelor hitleriste din sectorul sudic al frontului de Est. Se impune, așadar, atenției faptul că insurecția națională și ofensiva trupelor sovietice, petrecute simultan, se vor influența reciproc.

✶

Criza guvernării antonesciene s-a agravat în cursul lunii august 1944, prezentînd indicii serioase că zilele regimului militaro-fascist erau numărate pe degete. Cu toate acestea, I. Antonescu și-a menținut hotărîrea de a nu rupe relațiile cu Germania. La 5—6 august 1944, în cursul vizitei ce a făcut-o la Cartierul General al lui Hitler, el l-a asigurat pe führerul nazist că „va continua lupta" alături de cel de-al III-lea Reich pînă la capăt, ceea ce practic însemna aruncarea României într-o groaznică catastrofă.

✶

Aliații lui I. Antonescu, hitleriștii, nu posedau în august 1944 suficiente detalii în sensul că regimul militaro-fascist se afla în ajunul sfîrșitului. Reprezentantul Germaniei la București, baronul von Killinger, a informat nu o dată Berlinul, chiar la începutul lunii august, că situația în România „este pe deplin sigură" ori că nu era de așteptat „vreo criză de guvern". Mai mult decît atît, un raport ultrasecret al lui Himmler, din 5 august 1944, remarca — este adevărat — că în România se petrecea o coalizare a forțelor opoziționiste (patriotice) în jurul P.C.R., dar nu conceda acestor grupări vreo importanță, precizînd că acestea nu ar putea „smulge mareșalului puterea". Aceste aprecieri, cu totul eronate, ilustrează convingător în ce largă măsură au reușit forțele patriotice interne să păstreze secretul pregătirilor în vederea declanșării insurecției.

✶

... În aceste condiții, asistăm, chiar din prima zi a ultimei decade a lui august 1944, la accelerarea evenimentelor din România. Reprezentanții grupărilor patriotice, în cursul mai multor reuniuni secrete, cad acum de acord asupra ultimilor detalii. Astfel, problema alcătuirii listei viitorului guvern, situația militară, modalitățile de arestare a Antoneștilor, stabilirea momentului declanșării insurecției etc. au fost chestiuni dezbătute și hotărîte în cursul ședințelor din nopțile de 20—21, 21—22 și 22—23 august 1944. Ultima reuniune, începută în seara de 22 august 1944 (la orele 22) și prelungindu-se aproximativ cinci ore, s-a terminat atunci cînd începuse deja o nouă zi — 23 August 1944 —, zi de piatră de hotar în analele istoriei de mai multe ori seculare a românilor!

GH. BUZATU

Livia SUHAR: „Epilog"

Anul mondial al populației

Județul Iași pe traiectoria urbanizării socialiste

Procesul de urbanizare presupune, pe de o parte, dezvoltarea rețelei de orașe și concentrarea treptată a majorității populației în aceste așezări, iar pe de altă parte, apropierea treptată a condițiilor de viață de la sate față de cele existente în orașe. Intensitatea cu care se realizează acest proces variază pe cuprinsul țării, în funcție de numeroși factori.

Restructurarea populației pe medii

În fiecare județ, urbanizarea se manifestă printr-o creștere mai rapidă a populației urbane comparativ cu cea rurală.

Față de 1930, în anul 1972, populația urbană a județului nostru aproape s-a dublat, în timp ce populația rurală a sporit cu 52%, ceea ce atestă înfăptuirea procesului de urbanizare. Comparativ cu media pe țară, județul Iași se caracterizează printr-o dinamică mai joasă a populației urbane și una mai înaltă a celei rurale. Cum se explică această evoluție?

În primul rînd, printr-o mișcare naturală a populației, avînd parametri sensibil distanțați față de media națională. Județul Iași se abate de la această medie atît printr-o natalitate mai ridicată, cît și printr-o mortalitate mai scăzută, iar abaterile sînt mai pronunțate în mediul rural. Ca urmare, sporul natural al populației la 1 000 locuitori este mai mare decît pe întreaga țară. Și aceasta, îndeosebi la sate. Astfel, în 1972, comparativ cu media națională, în județul nostru, sporul natural la 1 000 locuitori a fost mai ridicat cu 4,8 persoane în mediul urban și cu 9,3 persoane în cel rural.

În al doilea rînd, prin migrarea unei părți însemnate din populația județului Iași (mai ales de la sate, dar și de la orașe) spre orașele din județele mai dezvoltate. Începînd cu cincinalul 1961—1965, procesul de industrializare a județului s-a accentuat, creîndu-se numeroase noi locuri de muncă (îndeosebi în municipiul Iași), în care a fost atrasă o parte însemnată din forța de muncă disponibilă la sate.

Deși sporul natural din mediul urban a fost mai ridicat, comparativ cu media națională, creșterea populației urbane a județului s-a realizat într-o măsură mai mare pe seama sporului migratoriu. Astfel, la creșterea populației urbane din anul 1972, sporul natural a contribuit cu 48,9%, iar cel migratoriu cu 50,1%.

Pe măsura înaintării pe calea industrializării socialiste, a modernizării agriculturii și a intensificării întregii vieți economico-sociale, dinamica populației urbane devansează tot mai mult pe cea a populației rurale. Ca urmare, raportul dintre cele două medii se modifică treptat în favoarea urbanului.

Pe ansamblul orașelor din județul nostru se remarcă faptul că, începînd din cincinalul trecut, restructurarea populației pe medii a devenit mai intensă și în județul Iași. Dacă între recensămintele din 1956 și 1966 (în 10 ani) ponderea populației urbane a sporit cu 4,2 puncte, în ultimii 7 ani s-a realizat o creștere de 8,3 puncte, iar pînă la sfîrșitul actualului deceniu se întrevede o nouă majorare de circa 6 puncte. Comparativ cu situația moștenită din trecut, județul Iași a parcurs o treaptă importantă pe calea urbanizării. Însă, pentru a ajunge la un grad de urbanizare corespunzător societății socialiste multilateral dezvoltate, mai avem de străbătut noi etape. În deceniul următor, mediul urban va deveni precumpănitor și în viața economico-socială a județului nostru, iar pînă la sfîrșitul veacului această situație nouă se va accentua simțitor. S-a conturat deja tendința de apropiere treptată a ponderii populației urbane a județului Iași de cea a întregii țări. Distanța dintre cele două ponderi s-a redus de la 9,2 puncte în 1966 la 4,8 puncte în 1973. Continuarea acestei tendințe și atingerea mediei naționale privind gradul de urbanizare, presupuse ca județul Iași să realizeze o dinamică mai înaltă a populației urbane, chiar superioară celei indicate anterior pentru 1980. Totodată, s-a conturat tendința de reducere a decalajului în privința gradului de urbanizare dintre județul Iași și unele județe mai dezvoltate, avînd condiții relativ asemănătoare pentru dezvoltarea rețelei de localități.

Mutații în funcțiile localităților

Intensificarea procesului de urbanizare în județul Iași se materializează în restructurarea localităților sub multiple aspecte, în realizarea unor prefaceri adînci în condițiile de muncă și de viață ale populației urbane și ale celei rurale. În acest context, pe primul plan se situează mutațiile survenite în funcțiile și dimensiunile orașelor și satelor.

Se știe că funcțiile localităților sînt reflectate în ocupațiile pe care le au locuitorii acestora. Angrenarea crescîndă a județului nostru în procesele de industrializare socialistă, modernizare a agriculturii și dezvoltare a serviciilor, a imprimat dinamici diferențiate sînțitor pe sectoare economice. Față de 1956, în anul 1973 populația ocupată în industrie și construcții a fost mai mare de peste 2,9 ori, iar cea din sectorul serviciilor cu 85%. În timp ce populația utilizată în agricultură s-a redus cu 15%. O dinamică chiar ceva mai diferențiată se întrevede pentru perspectiva 1980. În acel an, tot comparativ cu 1956, populația ocupată urmează să fie mai mare de 4,7 ori în industrie și construcții și de peste 2,3 în domeniul serviciilor, iar în agricultură se va micșora cu 36%. Ca urmare a dinamicii menționate, în funcțiile orașelor și satelor din județul nostru se produc modificări importante.

Se remarcă o restrîngere a funcției agricole în favoarea celei industriale, în timp ce serviciile și-au menținut aceiași pondere, estimîndu-se însă o anumită reducere în perspectivă. Însă evoluția funcțiilor este mai nuanțată de la un oraș la altul, fiecare avînd un profil economico-social distinct.

Municipiul Iași are un profil economico-social complex. Într-o îmbinare armonioasă cu funcția sa tradițională de important centru național al învățămîntului, științei, culturii și ocrotirii sănătății, în anii socialismului s-a dezvoltat considerabil industria. Ca urmare, ponderea populației ocupate în activitățile industriale a sporit continuu, egalînd-o pe cea din sfera serviciilor și urmînd să o depășească (pentru 1980 fiind prevăzut să ajungă la circa 55%). De la un profil preponderent terțiar, fără o forță industrială vitală suficientă, Iașul a trecut la un profil în care precumpănitoare devine industria, dar în care continuă să păstreze un loc important și serviciile.

Sub acțiunea procesului de industrializare, se modifică treptat și profilul economico-social al celorlalte orașe din județul Iași. În anul 1966, în ansamblul populației ocupate, agricultura avea ponderea cea mai mare la Pașcani, iar la Hîrlău și Tg. Frumos era încă precumpănitoare. Prin dezvoltarea industriei și a serviciilor profilul acestor orașe a început să devină mai complex. Pentru ca cele 3 orașe să-și îndeplinească menirea de centre polarizatoare a vieții economico-sociale din zonele în care sînt situate, se impune intensificarea industrializării lor. „Încă în acest cincinal — a indicat secretarul general al partidului nostru la ultima Conferință a organizației județene — trebuie să dezvoltăm mai puternic Pașcaniul și Tg. Frumos. Să ne gîndim ca și Hîrlăul să se ridice la un grad de industrializare, de viață economică mai avansată". Înfăptuirea acestei orientări va permite ca, pînă în 1980, funcția industrială să devină precumpănitoare în profilul orașelor Pașcani și Hîrlău, iar la Tg. Frumos (situat într-o zonă cu mare potențial turistic), ponderea cea mai mare o vor avea serviciile.

Mutațiile survenite în funcțiile economico-sociale ale satelor din județul Iași prezintă aceleași direcții principale ca și la orașe: restrîngerea ponderii agriculturii și extinderea ponderii industriei — construcțiilor și serviciilor. În felul acesta, se creează una din premisele fundamentale pentru apropierea treptată a satului de oraș. Restructurarea populației ocupate în favoarea ramurilor neagricole este mai intensă în comunele suburbane. În profilul acestora, agricultura a încetat de a mai fi ramura precumpănitoare, dezvoltîndu-se în mod deosebit serviciile ceea ce corespunde cerințelor generate de funcția de cazare a unei părți însemnate a forței de muncă utilizate în orașe. Deși cu o pondere în scădere, în profilul comunelor rurale continuă să fie preponderentă agricultura. Totodată, profilul acestora devine mai complex, integrînd într-o măsură crescîndă activități industriale și prestatoare de servicii.

În strînsă legătură cu mutațiile survenite în funcțiile orașelor și satelor din județul Iași, acestea cunosc o evoluție corespunzătoare și sub aspect dimensional. Tendința generală este creșterea numărului de locuitori ce revine pe o localitate. Însă această tendință se manifestă cu o intensitate diferită pe categorii de localități, precum și pe fiecare localitate în parte.

Aspectele schițate mai sus evidențiază faptul că județul Iași, la fel ca și celelalte județe, marchează cele 3 decenii de la eliberarea patriei cu mari progrese și pe planul urbanizării. Realizările obținute constituie o puternică bază pentru dezvoltarea în continuare a orașelor și satelor ca parte integrantă a programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism. Aceasta va permite întregului nostru popor să beneficieze de un înalt grad de civilizație urbană.

Ioan D. ADUMITRĂCESEI
L. MOSCOVICI

Ziua presei

Presa noastră a cunoscut şi cunoaşte remarcabile succese în edificarea spirituală a maselor de cititori. Sărbătoarea devenită tradiţie de la jumătatea lui august a fiecarui an, sărbatoare a presei române, oferă ocazia de a scruta mai de-aproape activitatea ziariştilor şi a tuturor organelor presei scrise şi vorbite.

In ţara noastră presa reprezintă interesele şi aspiraţiile întregului popor. Oglindirea tuturor opiniilor provenite din sinul maselor de cititori, discuţiile largi referitoare la conţinutul acţiunii de legiferare a statului socialist, participarea la toate acţiunile şi iniţiativele partidului pentru dezvoltarea democratică a metodelor de conducere prin larga popularitate a măsurilor şi a dezbaterilor colective, — toate acestea reprezintă merite ale presei române şi dovezi ale forţei ei organizatorice şi ale combativităţii ei comuniste.

Presa românească are strălucite tradiţii progresiste. Ea a avut totdeauna reprezentanţi de frunte ai conştiinţei populare care au dat glas cu talent şi curaj aspiraţiilor adinci ale muncitorilor, ţăranilor, intelectualilor. In acest context, apariţia, în ilegalitate, acum 43 de ani, al primului număr al ziarului **Scinteia**, marca un moment deosebit, un moment în care conştiinţa de sine a neamului a cunoscut o salutară victorie.

Astăzi, presa reprezintă la noi o importantă pîrghie a formării conştiinţei socialiste. Documentele de partid şi de stat ca şi iniţiativele venite din sinul muncitorimii dobindesc, prin intermediul presei, o mare putere de influenţare. Implinirea cincinalului în patru ani şi jumătate constituie, de exemplu, un angajament solemn al întregii naţiuni, pe care presa l-a popularizat, l-a sprijinit, l-a explicitat prin temeinice şi convingătoare analize. In preajma celei de a XXX-a aniversări a Eliberării şi a celui de al XI-lea Congres al partidului, presa noastră se angajează să îndeplinească în mod ferm şi profund, cu sporită vigoare, rolul ei de forţă spirituală şi conştiinţă de sine a naţiei.

CRONICA

MOMENT

„cu dragoste şi abnegaţie"

In interviul acordat sub acest titlu revistei „Flacăra" (nr. 33 din 10 august crt.) tovarăşul Vasile Potop, prim-secretar al Comitetului judeţean Iaşi al P.C.R., preşedinte al Consiliului judeţean Iaşi al Frontului Unităţii Socialiste, a ţinut să sublinieze printre altele forţa industrială şi implicit economică dobindită de acest judeţ în anii socialismului :

„Trebuie să amintesc că faţă de 1950, valoarea producţiei industriale a judeţului a crescut de 43 de ori. Numai în acest cincinal pe care-l parcurgem, industria ieşeană s-a dezvoltat, faţă de ce era în 1970, de 2,2 ori. In acest an, ritmul de dezvoltare a industriei a fost accelerat într-o asemenea măsură încît în primul semestru a cunoscut o creştere de 33 la sută faţă de aceeaşi perioadă a anului trecut ; iar în anii următori rezultatele vor fi şi mai bune".

După ce remarcă de asemenea poziţia Iaşului în domeniul învăţămîntului, ştiinţei, culturii (peste 10.000 cadre didactice şi peste 170.000 elevi şi studenţi), primul secretar, scrutind viitorul acestui judeţ, declară :

„In următorul cincinal, continuindu-se cu perseverenţă politica de repartizare judicioasă a forţelor de producţie pe teritoriu, se vor construi în ritm susţinut alte unităţi industriale, dintre care unele foarte mari. Mulţumită acestor investiţii, precum şi unei mai bune folosiri a capacităţilor existente şi creşterii productivităţii muncii, în 1980 valoarea producţiei industriale a judeţului Iaşi va depăşi 30 miliarde lei".

In continuare, d-sa punctează orientarea efortului agriculturii şi — implicit — prefigurează profilul satului de miine. Cu privire la învăţămîntul superior, sînt enumerate noile spaţii aflate în construcţie, printre ele aflindu-se Facultatea de chimie inginerească, Facultatea de farmacie, Facultatea de construcţii şi subliniată orientarea de integrare a învăţămîntului cu producţia.

„Se poate afirma că în general pentru toate categoriile de oameni ai muncii din judeţul Iaşi, perspectivele sînt cu adevărat luminoase, conchide tovarăşul Vasile Potop. Intr-adevăr realizarea unor obiective de o asemenea anvergură şi importanţă a cerut, cere şi va cere, atit de la cei aproape 70.000 de comunişti cit numără în prezent organizaţia judeţeană de partid, cit şi de la toţi oamenii muncii, o activitate perseverentă şi creatoare. Dar nici o clipă nu trebuie să uităm că eforturile ne vor fi răsplătite, că fiecare dintre aceste etape pe care le parcurgem ne apropie de societatea socialistă multilateral dezvoltată, că zi de zi nivelul traiului nostru creşte, că zi de zi viaţa noastră — prin munca noastră — devine mai civilizată".

spectacole la piatra-neamţ

In cinstea celei de a XXX-a aniversări a Eliberării patriei şi a celui de al XI-lea Congres al partidului, la Teatrul Tineretului din Piatra Neamţ se desfăşoară, între 16 şi 20 august, „Zilele dramaturgiei naţionale". Vor fi prezentate spectacole cu piesele: „Dragostea noastră" de Silvia Andreescu şi Theodor Mănescu (regia — Moni Ghelerter, scenografia — Florica Mălureanu), „[illegible]sului" de Constantin Munteanu (regia — Nicolae Scarlat, scenografia — Mihai Mădescu), „Bună noapte [illegible]" de Al. T. Popescu (regia — Moni Ghelerter, dir. coruri — Vladimir Popov, costume — Gabriela Nazarie), „Inimă rece" de Eduard Covali după W. Hauff (regia — Sorana Manu, scenografia — Mihai Mădescu), „Sub arcul de lumini al ţării", colaj de lirică patriotică de Paul Findrihan (regia — Nicolae Scarlat, scenografia — Mihai Mădescu).

premieră radiofonică

In cadrul Festivalului teatrului radiofonic, Studioul de radio Iaşi a transmis joi 15 august, în premieră, piesa **„Prietena mea, noaptea"** de Dumitru Ignea, evocare a luptei comuniştilor din ilegalitate împotriva teroarei fascisto-antonesciene pînă la eroica biruinţă de la 23 August. Din distribuţie au făcut parte : Emil Coşeriu, Cornelia Gheorghiu, Saul Taişler, Ştefan Dăncinescu, Sergiu Tudose, Rela Ghiţescu, Puiu Vasiliu, Florin Mircea, Valeriu Oţeleanu, Constanţa Lerca. Regia artistică — Virgil Raiciu; regia de studio — Petrică Manea ; ilustraţia muzicală — Cornel Popescu; adaptarea radiofonică — Iancu Şerban.

expoziţie omagială

Victor Mihăilescu-Craiu a ţinut să omagieze aniversarea a trei decenii de la Eliberare cu o expoziţie inspirată din realităţile contemporane şi oferită anume Casei de cultură a sindicatelor din Iaşi. Sînt lucrări ce surprind transformările oraşului (de la cartiere vechi pînă la uzine masive), lirismul peisajului agrest, portrete, compoziţii, toate confirmind valoarea acestui autentic reprezentant al sensibilităţii cromatice moldoveneşti.

Intrucît o asemenea expoziţie ridică prestigiul oricărei săli, sugerăm conducerii Casei de cultură a sindicatelor de a se dovedi mai activă în valorificarea lor prin popularizarea cu ajutorul cercurilor de arte plastice şi prezentare (afişe, cataloage). La vernisajul de duminică dimineaţa au fost prezente organe de partid şi de stat, au vorbit criticii de artă Aurel Leon şi Radu Negru, dar a lipsit acel public căruia îi e adresată expoziţia. Or, e păcat ca o manifestare de artă ce ar face cinste oricărei săli din ţară să treacă în anonimat şi tocmai cei care au de învăţat din arta lui Mihăilescu-Craiu să nu beneficieze de acest prilej rar.

N. IRIMESCU

Cărţi

„lumină şi culoare în spectacol"

Cu totul şi cu totul neaşteptată apariţia acestui pertinent studiu în **Editura Albatros.** Premieră editorială în cel mai autentic înţeles al cuvîntului, cartea lui **Virgil Petrovici** parcurge un tur de orizont extrem de important, după cum afirmă şi prefaţatorul ei, avizatul om de teatru Liviu Ciulei, întrucît **„este pentru prima oară cînd se urmăreşte evoluţia contribuţiei creatoare a luminii şi a culorii în spectacol printr-o continuă înscriere a lor în planul general al dezvoltării curentelor estetico-sociale şi al progresului mijloacelor tehnice"**, oferind cititorului **„un sistem de înţelegere, premisa formării unei păreri sintetice într-un domeniu atît de... imprecis, ale cărui limite sînt greu de definit"**.

Imbinînd studiul teoretic amănunţit cu o vastă experienţă practică în materie, de peste 12 ani, în calitatea sa de inginer specialist în lumini la Televiziunea română, autorul înfăţişează acum ochiului public rodul muncii lui de aproape un deceniu. Alcătuirea a peste 7000 de fişe a precedat apariţia acestei adevărate monografii asupra rolului luminii şi culorii în spectacol, cele două componente fiind în strînsă corelaţie cu toţi factorii materiali şi spirituali care concură la realizarea imaginii de spectacol în general şi a celei de teatru în particular.

Relevind pe de o parte vasta documentare, vizibilă în toate secţiunile cărţii, atestată de altfel şi de bogata bibliografie inserată la sfirşitul volumului, pe de altă parte stilul alert, captivant uneori, nu putem să nu remarcăm în mod deosebit capitolul referitor la spectacolele de sunet şi lumină, contribuţia autorului — cunoscut, de altminteri, ca unul dintre fervenţii incitatori şi susţinători ai abordării genului şi la noi în ţară — la o mai bună cunoaştere a acestei formule de spectacol fiind dintre cele mai substanţiale.

Ne permitem, în încheierea sumarelor noastre însemnări, să recomandăm insistent cartea atit nespecialiştilor dornici să cunoască tainele realizării unui spectacol, cit şi mai ales — oamenilor de teatru, cu sublinierea că vor avea satisfacţia de a citi cea dintîi lucrare de acest fel apărută la noi. Ea constituie totodată şi o noutate pe plan mondial întrucît, deşi sînt cunoscute multe studii referitoare la tehnica iluminatului în spectacol, aceasta este, cred, prima sinteză a tuturor ideilor teoretice şi a aplicării lor practice vizînd rolul luminii şi culorii în spectacol.

NAE COSMESCU

STRESS ŞI TELEFONIE

N-au trecut decît aproape o sută de ani de cînd medicul Graham Alexander Bell, în acelaşi timp şi profesor de fizică şi de fiziologia organelor vorbirii la universitatea din Boston, a inventat telefonul, pentru ca acest aparat să devină un auxiliar absolut indispensabil al vieţii moderne. Mai mult încă : dacă ar fi ca lumea şi civilizaţia contemporană să-şi alcătuiască un însemn heraldic, cuprinzînd toate elementele mai esenţiale care să o caracterizeze, din acest însemn în nici într-un caz n-ar trebui să lipsească simbolul telefonului.

Extraordinara ascensiune a telefonului pledează cu prisosinţă în favoarea imenselor servicii pe care acesta ni le aduce. O statistică efectuată în urmă cu circa zece ani, într-o serie de ţări civilizate, ne indică următorul număr de aparate la suta de locuitori : 15,89 în Belgia ; 17,43 — Anglia ; 20,70 — Canada ; 38,91 — Elveţia ; 13,19— R.F.G. ; 12,44 — Italia ; 12,09 — Cehoslovacia ; 39,25 — Suedia ; 49,9— S.U.A. ; 49,87 — Spania etc. etc.

O altă statistică efectuată de către „American Telephone and Telegraph Company" în 1971 ne indică o mare variabilitate în ceea ce priveşte utilizarea telefonului. In această statistică găsim cifra medie de 779 convorbiri telefonice pe an şi pe persoană în S.U.A. (cifră cu 15% mai mare decît cea similară a anului precedent), 739 în Canada, 639 în Islanda, 398 în Danemarca, 218 în Italia, 195 în R.F.G etc. etc.

Referindu-ne la situaţia telefoniei din ţara noastră vom menţiona că, numai la 2 ani de la epocala invenţie a lui Graham Bell, brevetată în ziua de 14 februarie din 1876, ea a şi fost introdusă în practică. In Monitorul Oficial din 3 martie 1886 găsim chiar prima menţiune scrisă, cu caracter oficial, privind telefonia în ţara noastră ; menţiune constind din semnalarea instalării unei centrale, deservind 5 posturi. Opt ani mai tîrziu numărul acestora se ridică la 16, pentru ca încă peste 6 ani, deci în 1898 să dispunem deja de peste 100 de posturi telefonice. In 1900, guvernul de atunci al ţării decide achiziţionarea centralei telefonice cu 3000 de posturi care fusese expusă în cadrul expoziţiei internaţionale de la Paris ; centrală care a şi fost montată la Palatul Poştelor de pe Calea Victoriei, palat abia inaugurat ; centrală care, timp de trei ani, avea să fie cea mai modernă centrală din toată Europa. Ce s-a întîmplat din 1900 şi pînă în prezent ştim cu toţii foarte bine, telefonia dezvoltîndu-se continuu, mai ales în anii puterii populare, cînd a luat o extindere fără precedent, situîndu-se şi pe această linie printre ţările cele mai avansate ale lumii contemporane.

Departe de a stagna, telefonia înregistrează pe plan mondial o continuă extindere şi perfecţionare. Centralele se înmulţesc, atrăgînd mereu alţi abonaţi în circuitul intercomunicabilităţii umane. Cucerirea spaţiului cosmic a îmbogăţit larga gamă de posibilităţi a telefoniei. La ora actuală există în lume o vastă reţea de sateliţi geostaţionari, care facilitează comunicaţii la distanţă din ce în ce mai perfecţionate. Anul trecut a fost instalată, de exemplu, la Pleumeur-Bodou o antenă uriaşă de 400 de tone, dispunînd de un reflector cu un diametru de 30 de metri, funcţionînd liber în mijlocul naturii (asta înseamnează fără nici o cupolă de protecţie, putînd înfrunta vînturile cele mai sălbatice măturînd pămîntul cu viteza de 200 Km/oră). Această centrală asigură promptitudinea intercomunicării cu 25 de ţări, dispersate în patru continente, graţie celor 500 de circuite telefonice, cu caracter permanent, de care centrala dispune.

Tot pe linia perfecţionării înregistrate în telefonie este de semnalat faptul că videotelefonul, acest aparat care ne va mijloci nu numai să auzim persoana cu care vorbim, ci să o şi vedem, bate deja la uşă. Videotelefonia va înlocui nu peste multă vreme telefonia tradiţională. De altfel în multe ţări sînt de semnalat experienţe dintre cele mai interesante, puse în slujba ameliorării şi perfecţionării intercomuncicabilităţii umane pe calea telefonului.

Fiind un execelent instrument de comunicare în masă telefonul a pătruns profund, după cum vedem, în viaţa şi activitatea noastre, şi din acest motiv este pe deplin justificat interesul cu care este studiat, mai ales în ultimul timp, metabolismul dintre om şi telefon, dintre condiţia umană şi telefonie.

Trebuie să admitem că există şi în acest domeniu un anume tribut pe care îl plătim cu regularitate în contul sănătăţii noastre fizice şi mai ales psihice. Există o anumită psihologie şi o anumită patologie specifică telefoniei, chiar dacă aceasta nu îmbracă tipare obişnuite de exteriorizare. Nimeni nu poate contesta faptul că telefonul, înainte de a fi intercomunicare între oameni, este zgomot, irascibilitate, nelinişte şi foarte frecvent, chiar evidentă stare tensională. Nimeni nu poate contesta faptul că telefonul a devenit în zilele noastre un agent stressant de prim ordin. Ţîrîitul său, deşi armonios şi tolerabil în aparenţă, se transformă adeseori în sonorităţi disecante, prin insistenţa, ritmicitatea şi autoritatea cu care ne cheamă la ordine. Mai mult încă : trebuie să recunoaştem că, **chiar din clipa primului semnal sonor, telefonul induce în existenţa şi în preocupările noastre cotidiene o anumită responsabilitate.**

Oricît am vrea să ignorăm aceste semnale, care, din anumite puncte de vedere solicită intrarea noastră în arenă, în vîrtejul vieţii, nu o vom putea face la infinit, căci ele se repetă cu o regularitate enervantă, nocivă. **Sînt realmente momente cînd avem pur şi simplu impresia că telefonul ne intră în creier.** Desigur că, în asemenea situaţii, acest fin şi complex mecanism neuro-hormonal, care reglează toate funcţiile organismului uman, ca şi toate sinergismele sale, va înregistra discontinuităţi şi distorsiuni, care vor favoriza tot felul de îmbolnăviri, mai mult sau mai puţin aparente. Vacarmul sonor al sirenelor din port, al motoarelor turboreactoare, ca şi acela al trepidantului trafic rutier din marile metropole nu ne irită nici pe departe, în măsura în care, cel puţin în anumite circumstanţe psihofiziologice, ne irită delicat şi discret soneria telefonului. Scrisorile sînt şi ele în definitiv un mijloc de comunicare interpersonală, pătrunzînd asemenea telefonului, în mod brusc, şi nedeghizat, în universul nostru existenţial ; dar ele efectuează totuşi acest lucru fără ostentaţie, respectîndu-se disponibilităţile şi personalitatea, liniştea şi gîndirea însăşi.

Telefonul îşi are negreşit, de la caz la caz, porţia sa de imixtiune, în dezechilibrarea diverselor sisteme şi funcţii ale organismului. Hipertensiunea arterială, cardiopatia ischemică, ulcerul gastroduodenal, sînt numai cîteva mostre dintr-o vastă şi proteiformă patologie, care poartă amprenta, mai mult sau mai puţin consistentă, a acestui agent stressant, ignorat cu desăvîrşire. J. Merton a dovedit statistic incidenţa crescută a diverselor boli şi în special a celor menţionate mai sus, în mediile în care telefonul face parte din inventarul tehnic al casei sau al locului de muncă. A devenit aproape de uz curent, de a indica diverşilor bolnavi, alături de medicamente şi dietă, restricţii telefonice mai mult sau mai puţin durabile, respectiv spaţii de linişte, cînd aparatul să fie scos din priză, sau redus la tăcere, prin alte mijloace tehnice. Silentiumterapia practicată metodic alternativ şi bine individualizată se impune din ce în ce, ca o metodă de prim ordin, în contextul civilizaţiei noastre tehniciste, iar disciplinarea şi regularizarea telefonului face parte integrantă din acest procedeu.

A nu se înţelege însă din această prezentare că pledez cumva pentru abolirea telefonului. La această inestimabilă bijuterie a tehnicii nu vom putea renunţa niciodată. Fără telefon, literalmente n-am putea trăi. Se impune numai de a-l avea în vedere şi ca agent stressant, cu tot ce decurge din această realitate ; de a-l disciplina, de a-l aduce la ordine şi de a-l domina, sincronizîndu-i ritmurile cu propriile noastre ritmuri.

Arcadie PERCEK

SPORT — A ÎNCEPUT!

A-nceput. Pentru moldoveni, cu stîngul : gălăţenii pierd acasă cu 0—2, ieşenii încasează trei goluri la Satu Mare, iar bieţii băcăoani... ce să mai vorbim ! Epopeea lor începe să intereseze rapsozii populari ; astăzi mi-a adus poştaşul cea de a nouăsprezecea baladă (autor : **Mihai Barbu,** str. Emil Racoviţă nr. 18, Bucureşti), din care citez un candid fragmenţel : „Ingeraşii lui **Dinamo** / Ce-n teren au pugilat / Chiar nici unul, frăţioare / N-o fi fost sancţionat ?" Văd, peste decenii, trişti trubaduri cu chitară electrică istorisind în stil **Cat Ballou** chinurile unei echipe azvîrlită cu ghionturi în cazanul cu smoală al Diviziei B. Fiindcă aşa a fost să fie.

Gălăţenii n-au echipă. Ieşenii (Stoicescu, Lupulescu) sînt, în cetatea dunăreană, calul troian introdus cu dibăcie colegială de Oană, întru dinamitarea jocului şi asigurarea unei retrogradate, ca să fie, că nu se ştie. Nu i-am iubit niciodată pe cei care părăsesc Iaşul şi, cu satisfacţie răutăcioasă, obişnuiesc a le căuta nod în papură. In cazul Stoicescu—Lupulescu, nu-i nevoie de vreun efort : au jucat atît de prost la Galaţi, încît firul papurei nici nu se mai zăreşte din pricina nodurilor... De cealaltă parte, o echipă cu acoperire în aur : C.F.R. Cluj. Există acolo un oarecare **Moga,** despre care se va mai auzi şi vom mai vorbi. Are, acest puşti, vigoare, neastîmpăr şi un soi de impertinenţă adînc necesară fotbalului de astăzi. In rest, nimic de consemnat : fotbal adormit, degajări în tăriile cerului şi ratări (Adam !) de grădiniţă. Prevăd o toamnă tristă la Galaţi şi unica soluţie* mă tem s-o şi gîndesc...

Politehnica Iaşi a pierdut cu scor de forfait în faţa unei echipe despre care nu ştim absolut nimic. Oană a aliniat o trupă necoaptă, dar asta-i calea adevărului şi numai astfel se cuvine procedat atunci cînd, cu gîndul la astăzi, tragi cu coada ochiului către mîine şi poimîine. N-avem jucători cu nume. Avem fotbalişti tineri, ambiţioşi, dornici de afirmare. Totu-i răbdarea. La noi s-ar găsi din plin, dar... alţii n-au milă şi n-aşteaptă. **Politehnica** Iaşi, echipă în schimbare de voce, izvodeşte deocamdată sunete sparte şi dogite : o ureche exersată ştie, însă, a descifra în acest tulbure cocteil sonor, viitoare suave armonii. Să le aşteptăm ţîşnirea şi să credem în **Politehnica.** Poate anul acesta va fi sărbătoare şi pe uliţa noastră...

M. R. I.

*) Aducerea lui Teaşcă.

Istoriografia străină despre actul de la 23 August 1944

Insurecția din august 1944 a reținut și atenția istoriografiei străine. Istoriografia marxistă de peste hotare — deși uneori cu aprecieri incomplete — acordă importanța cuvenită marelui act istoric și consecințelor sale pentru destinele României contemporane; sînt analizate condițiile interne și internaționale în care a avut loc insurecția, factorul intern fiind subliniat, cel mai adesea, la realele sale proporții. Se scoate în evidență, și nu numai în lucrările marxiste, importanța consecințelor militare ale insurecției în grăbirea înfrîngerii Germaniei hitleriste și în scurtarea duratei războiului în Europa.

O serie de lucrări sovietice, și ne referim în special la cele apărute în ultima vreme, acordă un spațiu relativ larg importanței insurecției, pe de o parte, în desfășurarea operațiunilor militare din sud-estul Europei, pe de altă parte, actului din august 1944 ca începutul unor transformări radicale în istoria poporului român.

Istoria Marelui Război al Uniunii Sovietice pentru apărarea patriei, apărută la Moscova în 1962, se referă în volumul al IV-lea, într-un capitol special, la insurecția din România. Se arată că aceasta a împiedicat realizarea planurilor germane de aplicare a unor sisteme defensive pe aliniamente succesive. Victoria insurecției a creat „condiții politice și militare pe deplin favorabile pentru acțiunea Armatei Roșii".

Autorul sovietic N. I. Lebedeev, în cîteva lucrări speciale, analizează situația României în anii celui de al doilea război mondial, actul istoric din august 1944 și revoluția democrat-populară. Astfel, în **Căderea dictaturii lui Antonescu** (Moscova, 1966) acordă o mare importanță insurecției și rezultatelor sale: sînt subliniate anumite elemente specifice revoluției din țara noastră, ca de pildă menținerea monarhiei imediat după 23 August. In general, factorul intern este bine surprins, transformările de la începuttul revoluției democrat-populare fiind „rezultatul voinței poporului român — adevăratul făuritor al istoriei sale".

Istoria Ruminii, 1918—1970 (Moscova, 1971) consacră capitolul 8 **Eliberării României de sub jugul fascist** și capitolul 9 **Instaurării și consolidării regimului democrat-popular.** Găsim aici aprecieri privind desfășurarea evenimentelor din august 1944, date care reflectă amploarea efortului economic și militar al poporului român în războiul antihitlerist.

Dintre lucrările recente apărute în țările socialiste ne reține atenția sinteza lui Juliusz Demel, **Historia Rumunii,** 1970. Istoricul polonez scrie că intrarea României în războiul antihitlerist, rezultat al insurecției, a avut o mare importanță, silindu-i pe germani la o evacuare grăbită a Balcanilor și deschizînd Armatei sovietice drumul către Budapesta, Viena, ca și spre Belgrad și Sofia. Autorul se referă și la consecințele insurecției pentru Germania, care a fost lipsită de petrolul românesc. Participarea României la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei cu un efectiv de peste 500.000 oameni (170.000 victime) a grăbit — subliniază Demel — victoria aliaților. In capitolul al XX-lea, J. Demel se referă la transformările revoluționare cuprinse între insurecția din august și abolirea monarhiei.

Intr-o lucrare apărută în 1951, **Roumanie un des chantiers de la vie nouvelle** (Paris), Joseph Ducroux — de pe poziții marxiste — într-un capitol special se referă la perioada cuprinsă între 23 august 1944 și 30 decembrie 1947, adevărată piatră de hotar în istoria României. Perioada începută la 23 August reprezintă o luptă dîrză între forțele vechi, încă nedefinitiv învinse, și forțele noi, care nu posedau încă toate pîrghiile de comandă din economie. Autorul consideră că ruperea legăturilor cu marile monopoluri (ca o condiție necesară pentru realizarea unei independențe naționale reale) a fost începută la 23 august 1944 și s-a terminat la 30 decembrie 1947. Desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice, începută la 1848, precizează Ducroux, n-ar fi fost posibilă, cu toate condițiile internaționale favorabile, dacă poporul român nu ar fi vrut-o în mod special, dacă n-ar fi găsit în Partidul Comunist Român o forță conștientă și organizată, capabilă să **realizeze** această mare sarcină.

Jean Hugonnot, în **La Roumanie des origines à nos jours** („Les Cahiers de l'Histoire" nr. 75), avril 1968, consacră un capitol rezistenței și insurecției (p. 69—74) și un capitol României socialiste, 1944—1968 (p. 75—81). Este, ceea ce am spune noi, o viziune de ansamblu asupra revoluției începută la 23 August, asupra caracterului său neîntrerupt, fără a se trece cu vederea anumite sarcini specifice perioadei 1944—1947. Proclamarea Republicii reprezintă sfîrșitul unei perioade de tranziție. Autorul scoate în evidență ritmul extrem de rapid al transformărilor revoluționare cuprinse între 23 August și data apariției sintezei sale. Nu se poate aborda această scurtă pagină a istoriei României fără a vorbi de o accelerare a istoriei: poporul român nu a sărit peste etape, ci în perioada care a urmat după 23 August 1944 a recuperat secole întregi de oprimare.

Germaine Willard, într-un studiu publicat în „Cahiers du communisme" (**La naissance des démocraties populaires,** nr. 10 și 11, 1970), subliniază și pentru România rolul primordial al factorilor interni, al luptei maselor populare pentru instaurarea guvernului dr. Petru Groza, într-un context internațional favorabil. Fiecare din popoarele Europei de est — scrie K. Willard — e știut să rezolve problemele fundamentale care stăteau în fața lor și să găsească perspective viitorului socialist, ținînd seama de tradițiile sale istorice și de condițiile concrete ale situației date.

Este cunoscut faptul că istoriografia nemarxistă referitoare la evenimentele din august „este extrem de neuniformă". In unele lucrări nemarxiste recente observăm recunoașterea, într-o anumită măsură, a unor realități subliniate constant de istoriografia noastră. Astfel, cunoscutul istoric francez Henri Michel, într-o lucrare consacrată rezistenței în Europa, **La guerre de l'ombre. La Résistance en Europe** (Paris, 1970), califică insurecția ca o lovitură îndrăzneață care a surprins Germania și care a cîștigat întreaga Românie. Este subliniată marea importanță pentru Aliați a evenimentului, deoarece Germania pierdea resurse de interes vital și în felul acesta se deschidea Armatei sovietice drumul spre Europa Centrală.

Una din marile sinteze privind cel de al doilea război mondial **Storia della Seconda Guerra Mondiale** (Milano, 1967), deși consacră numai cîteva rînduri evenimentelor din România de la sfîrșitul lui august 1944 și le privește dintr-un unghi îngust, arată că ofensiva sovietică a fost înlesnită prin înlăturarea lui Antonescu și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste. In același sens se exprimă și istoricul american William L. Shirer în **La troisième Reich. Des origines à la chute** (Paris, 1961, tom II). Autorul notează că pierderea resurselor petroliere românești a provocat pagube importante mașinii de război germane.

Aceste semnalări contribuie la încadrarea organică a realităților istorice românești într-un context mai larg, european și mondial. Este și acesta un fapt care dovedește și mai mult importanța internă și internațională a insurecției, care aparține deopotrivă istoriei naționale și universale.

Ion AGRIGOROAIE
Val. DOBRINESCU

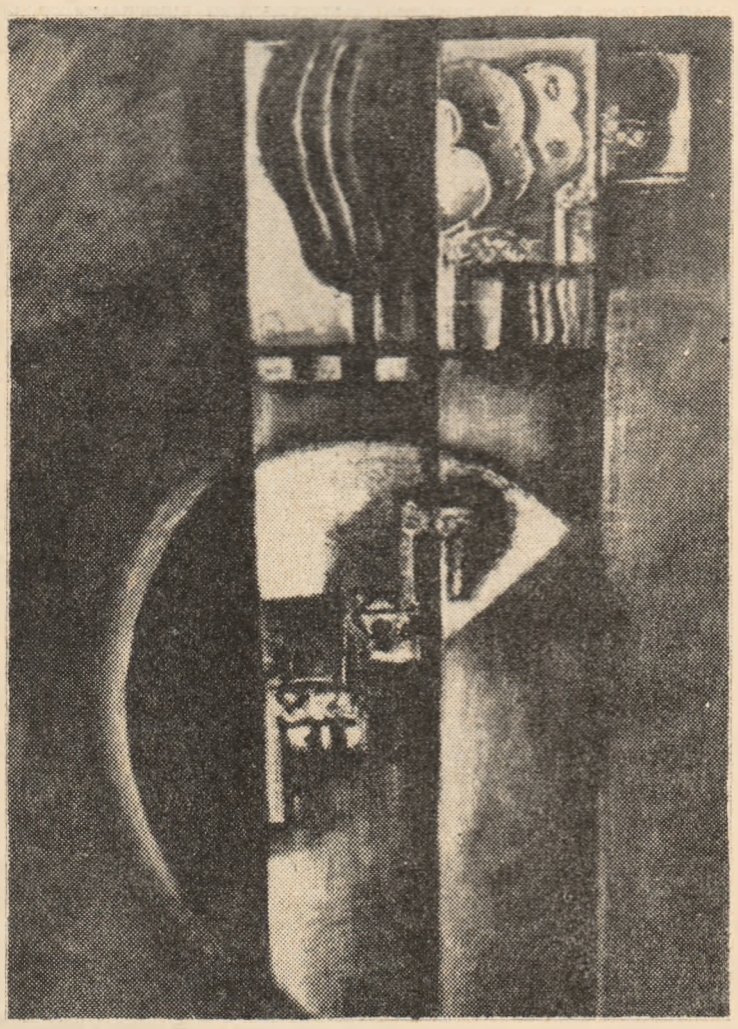

Ion PETROVICI: „Timpul florilor"

lirică japoneză

CISATO

Cînd văd luna de toamnă
de o strălucitoare deșertăciune
mi se pare totul.
Și totuși, nu numai pentru mine
ci și pentru dragostea mea e toamnă.

MOTOORI NORINAGA

Întrebați-mă
cum e sufletul
insulelor Yamato ca să vă răspund:
E-asemeni florii de cireș înrourate
împărtășindu-și parfumul soarelui din zori

SOKAN

Fiindcă plouă, dacă vrei să mi te-arăți,
lună de miezul nopții,
nu uita să-ți iei umbrela!

BASO

Adaugă aripi
unui ardei din grădină
și se va ivi
o libelulă roșie!

GIMMU

Printre trestii foșnitoare
într-o colibă jilavă
peste blîndețea rogojinilor,
peste blîndețea rogojinilor de papură,
am adormit îmbrățișați.

AKI

O, de-ar fi nuferi
binefăcătoarele, albele valuri
de pe marea numită Ise,
le-aș culege
și le-as inchina iubitei!

HITOMARO

Pe marea văzduhului
ca valuri trec norii.
O barcă e luna
ce vîslind
discret se îndreaptă
să se culce-n boschetele luceferilor

KURONUSI

Ploaia de aprilie
se desface-n lacrimi.
cine-ar putea rămîne
nepăsător
cînd se scutură floarea de cireș?

RMOTA

O, beteală a lunii,
dacă mă voi naște înc-odată
aș vrea să fiu un pin
pe creasta unui munte de răcoare.

Traduceri și adaptări de Dan MUTAȘCU

CRONICA
săptămînal politic - social - cultural

colegiul de redacție:
LIVIU LEONTE, redactor șef
ANDI ANDRIEȘ, redactor șef adj.
N. BARBU, redactor șef adj.
ȘTEFAN OPREA, secretar g-ral de redacție
VASILE CONSTANTINESCU

Prezentarea grafică: VALER MITRU

Redacția și administrația: Iași, str. V. Alecsandri nr. 8; telefoane: 11430, 15847.

Tiparul: Întreprinderea Poligrafică Iași, str. V Alecsandri nr. 6.